

TAMPEREEN YLIOPISTO

Pia Puolakka

OLIPA TAAS KERRAN, 4U9525

Narratologinen tutkimus Germanwingsin lentoturman uutisoinnista *Ilta-Sanomien*
verkkosivuilla

Mediakulttuurin pro gradu -tutkielma

Joulukuu 2015

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

PUOLAKKA, PIA: Olipa taas kerran, 4U9525. Narratologinen tutkimus Germanwingsin lentoturman uutisoinnista *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla

Pro gradu -tutkielma, 72 sivua + liitteet 12 sivua

Mediakulttuuri

Joulukuu 2015

TIIVISTELMÄ

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwingsin lentoturmaa koskevaa uutisointia narratologian näkökulmasta. Aineistonani on yhteensä 79 Germanwingsin lentoturmaa käsittelevää verkkouutista.

Tutkimusintressinäni on selvittää, miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturmasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla. Olen kiinnostunut Germanwings-uutisoinnin tarinallisten piirteiden tarkastelusta. Tavoitteenani on myös selvittää, onko faktapohjaisista uutisista löydettävissä Vladimir Proppin nimeämiä ihmesadun funktioita ja toimijoita. Tutkimukseni päätutkimuskysymys kuuluu: Miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturmasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla? Pääkysymystä tukevia alakysymyksiä on kaksi: Ketkä henkilöt pääsevät ääneen Germanwings-uutisissa? Millaisia toimijoita uutisoinnissa esiintyy?

Germanwings-uutisten analysoiminen tapahtuu tutkimusmenetelmänä toimivan narratologian avulla. Narratologian avulla tarkastelen Germanwingsin lentoturman uutisointia *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla puolen vuoden aikajanaalla, 24.3.–24.9.2015.

Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että viiden kriteerin tulee täytyä, jotta yhdestä uutisaiheesta voi muodostua tarina. Ensinnäkin uutisaiheen tulee kertoa elämästä ja todellisuudesta. Toiseksi uutisoinnissa on oltava alku, keskikohta ja loppu: uutisoinnin tapahtumien tulee esiintyä sekä kausaalisesti eli ajallisesti peräkkäisessä järjestyksessä että keskenään temporaalisessa eli ajallisessa suhteessa. Kolmanneksi uutisaiheesta tulee löytyä edes joitakin perinteiselle kansansadulle ominaisia funktioita sekä toimijoita, kuten sankari ja roisto. Neljänneksi uutisoinnista tulee löytyä erilaisia kerronnan tasoja. Viidenneksi uutisaiheen tulee herättää tunteita.

Tutkimus selvitti, miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturmasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla. Faktapohjaisista uutisista on löydettävissä useita fiktiivisille teksteille ominaisia tarinallisuuden tunnuspiirteitä sekä Vladimir Proppin nimeämiä ihmesadun funktioita ja toimijoita.

Asiasanat: narratologia, *Ilta-Sanomat*, Germanwings, lentoturma, tarina, kertomus, diskurssi, tabloidisoituminen, median tunteellistuminen

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
1.1 Germanwingsin lento 4U9525	1
1.2 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskonteksti	2
2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
2.1 Tutkimusmenetelmänä narratologia	10
2.1.1 Yleiskatsaus narratologiaan.....	11
2.1.2 Vladimir Proppin nimeämät ihmesadun funktiot ja toimijat	13
2.2 Keskeiset käsitteet	15
2.2.1 Tarina	15
2.2.2 Kertomus	18
2.2.3 Diskurssi.....	19
2.2.4 Tabloidisoituminen ja median tunteellistuminen	20
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUSAINEISTO	23
3.1 Tutkimuskysymykset	23
3.2 Tutkimusaineisto	23
3.2.1 Ilta-Sanomat	24
3.2.2 Ilta-Sanomien verkkosivut	25
3.2.3 www.iltasanomat.fi/germanwings	26
4 AINEISTON ANALYYSI	28
4.1 Germanwingsin lentoturman uutisointi Ilta-Sanomien verkkosivuilla	28
4.2 Lennon 4U9525 tarina	31
4.3 Kuka Germanwings-uutisissa puhuu?	40
4.4 Millaisia toimijoita uutisoinnissa esiintyy?	45
4.4.1 Syyllinen vai syylliset.....	45
4.4.2 Sankarit ja sankaritar	51
4.4.3 Vladimir Proppin nimeämät ihmesadun toimijat Germanwings-uutisissa.....	54
5 LOPUKSI TARINAN VIIMEINEN PISTE	59
5.1 Pohdinta	59
5.2 Yhteenvedo ja johtopäätökset	63
Lähteet	67
Liitteet	73

1 JOHDANTO

Tämän pro gradu -tutkielman johdantoluvussa selvitän, minkä tapahtuman uutisointiin tutkimukseni perustuu. Tämän jälkeen avaan tutkimuksen lähtökohdat sekä tutkimuskontekstin. Kolmantena alalukuna selvitän, mitä aiempi narratologiaa hyväksikäyttänyt journalismin tutkimus sisältää.

1.1 Germanwingsin lento 4U9525

Germanwingsin lento 4U9525 oli saksalaisen Lufthansa-konsernin kokonaan omistaman halpalentoyhtiön reittilento Barcelonasta Düsseldorfiin, joka syöksyi maahan Etelä-Ranskassa, lähellä Digne-les-Bainsia, tiistaina 24. maaliskuuta 2015. Lennolla oli mukana yhteensä 144 matkustajaa ja kuusi miehistön jäsentä. Kaikki lennolla mukana olleet henkilöt kuolivat, kun lentokone törmäsi jyrkässä kulmassa vuorensinämään Ranskan Alpeilla. Koneesta ei lähetetty hätäkutsua ennen onnettomuutta. Lennonjohto päätteli koneen olevan hädässä, kun siihen ei saatu yhteyttä.

Torstaista 26.3.2015 lähtien lentoturman todennäköisenä syynä on pidetty lentoperämiehen tahallista toimintaa. Tällöin sekä Lufthansa että Germanwings tiedottivat, että lentoturman aiheutti tahallisesti koneen 28-vuotias perämies nimeltään Andreas Lubitz. Lennon kapteenin poistuttua ohjaamosta perämies ohjasi koneen pudottamaan korkeutta eikä päästänyt lentokapteenia enää takaisin ohjaamoon. Turman tutkijat totesivat, että lentokone törmäsi vuorensinämään perämiehen toimenpiteiden seurauksena.

Toinen – ohjaamon ääniä tallentava – lentokoneen mustista laatikoista löytyi jo turmapäivänä. Törmäyksessä pahasti vaurioituneen mustan laatikon äänitallenteen

perusteella selvisi, että perämies oli koko ajan tajuissaan, mutta ei vastannut miehistön tai lennonjohdon yhteydenottoihin. Mustan laatikon äänitallenne paljasti myös muun muassa matkustajien kauhunhuudot vähän ennen törmäystä. Toinen – teknistä dataa tallentava – musta laatikko löytyi 2.4.2015, ja vahvisti Lubitzin lentäneen tahallaan päin vuorensinää.

Lentoturmassa sai surmansa yhteensä 150 ihmistä, joista Germanwings vahvisti 72 olevan saksalaisia. Heidän joukossaan oli 16 oppilaan lukioluokka sekä heidän kaksi opettajaansa pienestä Halternin kaupungista Ruhrin alueelta. Surmansa saaneiden joukossa oli ainakin 35 espanjalaismatkustajaa: Germanwings vahvisti luvuksi 35, mutta Espanjan mukaan heitä oli jopa 49. Saksalaisten ja espanjalaisten lisäksi turmalennolla oli mukana myös yhdestä kolmeen seuraavien maiden kansalaisia: Alankomaat, Amerikka, Argentiina, Australia, Belgia, Iran, Iso-Britannia, Israel, Japani, Kazakstan, Kolumbia, Meksiko, Marokko, Tanska, Turkki ja Venezuela. Kaksoiskansalaisuudet vaikeuttivat uhrien kansalaisuuksien laskentaa.

Useat mediat nostivat uhrien joukosta esiin muun muassa kaksi oopperalaulajaa: kazakstanilais-saksalaisen bassobaritoni Oleg Bryjakin sekä saksalaisen altto Maria Radnerin, joka matkusti yhdessä aviomiehensä ja pienen vauvansa kanssa. Lentoturma sai aikaan paljon keskustelua liittyen muun muassa lentäjien mielenterveyteen sekä lentokoneiden ohjaamoita koskeviin käytäntöihin ja ohjaamon turvaoviin, jotka Germanwingsin lentoturma asetti kyseenalaisiksi.

1.2 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskonteksti

”Olipa kerran...” Tämä sanapari on usealle ihmiselle tuttu jo varhaislapsuudesta. Tarinoiden rakenne ja juonenkulku toistaa usein samaa kaavaa, ja juonikuviot ovat kiinnostavia sekä sepitetyissä saduissa että nykypäivän journalismissa. Yhä useammin journalistiset jutut kirjoitetaan tarinan ja kertomuksen muotoon. Pentti Raittilan (1996, 149) mukaan Suomessa vallitsevaan länsimaiseen journalistiseen kulttuuriin kuuluu pyrkimys kirjoittaa uutisaineisto selkeäksi ja koherentiksi eli johdonmukaiseksi tarinaksi.

Onnettomuus- ja rikosjournalismilla on laaja yleisö, ja näitä teemoja koskevia uutisaiheita seurataan usein suurella mielenkiinnolla. Usein suuri yleisö kyseenalaistaa median toimintatavat erilaisten katastrofien ja tragedioiden aikaan. Saatetaan ajatella, että miksi tiedotusvälineiden täytyy kertoa traagisista ihmiskohtaloista todella dramaattisesti ja yksityiskohtaisesti, vaikka tiedetään, että juuri siitä syystä lehdet myyvät ja online-uutisia klikataan auki. Kyse on siis lopulta sekä ihmisten uteliaisuuden ja tiedonjonon tyydyttämisestä että median markkinoitumisesta.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen narratologian näkökulmasta Germanwingsin, lennon 4U9525, lentoturman uutisointia *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla 24.3.2015–24.9.2015 välisenä aikana. *Ilta-Sanomat* edustaa niin kutsuttua tabloidimediaa paitsi kokonsa myös sisältönsä vuoksi. Sensaationhakuista ja tunteisiin vetoavia uutisjuttuja julkaisevana sanomalehtenä *IS* sopii hyvin uutisaiheiden tarinallisuuden tarkasteluun. Uutisaineiston aikarajaus on tasan kuusi kuukautta turmapäivästä alkaen. Puoli vuotta on mielestäni selkeä ja tarpeeksi laaja ajanjakso tarkastella tiettyä aihetta koskevaa uutisointia. Koska tutkimusaineistoni koostuu vain yhden sanomalehden eli *Ilta-Sanomien* Germanwings-uutisista, tarkasteluajan on hyvä olla useampi kuukausi, jotta tarkasteltavia uutisia on tarpeeksi paljon. *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisointi on huhtikuun 2015 jälkeen ollut hyvin vähäistä, sillä tämän jälkeen lehti on julkaissut vain yksittäisiä uutisia joinakin kuukausina.

Käytän itse tapahtuneesta termiä lentoturma, sillä se kuvastaa mielestäni laajennettua itsemurhaa parhaiten. *Ilta-Sanomat* käyttää uutisoinnissaan lentoturman lisäksi myös termejä lento-onnettomuus ja lentotragedia.

Tarkastelen Germanwings-uutisia narratologian näkökulmasta, sillä pyrin selvittämään millaisen tarinan *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisointi muodostaa. Päättökysymykseni kuuluu, *miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin*

lentoturmasta, muodostuu tarina Ilta-Sanomien verkkosivuilla. Vastauksen pääkysymykseen pyrin löytämään käyttämällä narratologiaa teoreettisena työkaluna analyysiosiossa. Olen kiinnostunut iltapäivälehtien, niin sanotun sensaatiolehdistön, tavasta rakentaa tarinoita erilaisista suurista tunteita herättävistä uutisista. *Ilta-Sanomien* verkkosivuilta, osoitteesta www.iltasanomat.fi/germanwings, löytyy Germanwingsin lentoturmaa käsittelevä sivusto, jonne on koottu kaikki kyseistä tapausta käsittelevä uutisointi.

Hannu Niemisen ja Mervi Pantin (2004, 134) mukaan sensaatioita aktiivisesti etsivät iltapäivälehdet tiedostavat tarinoiden vetovoimaisuuden muun muassa otsikoissa. Iltapäivälehdet nostavat yksittäisten uhrien tai sankarien ääniä esiin sekä viittaavat roistoon otsikkotasolla. Tarinallisuus lisää uutistekstien ymmärrettävyyttä sekä houkuttelevuutta. Toistensa sekä laatu-lehdistön kanssa kilpailevat iltapäivälehdet voivat tarinalliseen rakenteeseen nojaamalla haalia enemmän lukijoita sekä kasvattaa omaa levikkiään ja markkinaosuuttaan.

Havaintojeni mukaan sensaatiolehdistöllä on usein tapana pitää muun muassa isoja ja traagisia tapahtumia käsittelevä uutisointi ”hengissä” kauan senkin jälkeen, kun olennainen asia tapahtuneesta on jo tiedotettu. Tapahtumista rakennetaan tarinoita, joissa esiintyvillä henkilöillä on omat positionsa pää- ja sivurooleissa.

Lukijalähtöisyys on noussut toimitustyön lähtökohdaksi, kun mediaorganisaatiot kilpailevat keskenään kuluttajista ja klikkauksista. Tarinallinen lähestymistapa uutisjutuissa sisältää sekä tunne- että viihdeaspektit, joiden tiedetään vetoavan uteliaaseen ja tiedonjanoiseen yleisöön. Tarina kiehtoo ja koukuttaa, ja sen avulla monimutkainenkin asia muuttuu ymmärrettäväksi. Toimittajat näyttävät rakentavan tarinoita erilaisten henkilöjuttujen lisäksi myös suuronnettomuuksista ja isoista tragedioista, sillä tarinat myyvät.

Suuronnettomuudet ovat journalismin näytön paikkoja. Tiedetään, että suuronnettomuudet voivat olla joko ennakoituja tai täysin odottamattomia. Ennakoituina suuronnettomuuksina voi pitää esimerkiksi maanjäristyksiä tai hirmumyrskyjä – ylipäänsä luonnonkatastrofeja, joiden synty pystytään mahdollisesti ennakoimaan. Oli kyseessä sitten esimerkiksi maanjäristys, ydinvoimalaonnettomuus, laivaonnettomuus tai lento-onnettomuus, tiedotusvälineiden tehtävänä on tuottaa lukijoilleen, katsojilleen sekä kuulijoilleen merkityksellistä ja hyödyllistä tietoa tapahtuneesta. Kriisi- ja katastrofitilanteissa joukkoviestimien rooli näyttäytyy yleisölle yksisuuntaisena ja viranomaistiedotuksia välittävänä. Viestinnän tarkastelu yksisuuntaisena prosessina sopii huonosti yhteen viestinnän yhteiskunnallista, demokratian edistämisen, tehtävää ajatellen. On huomioitava, että katastrofeissakaan ihmiset eivät ole vain passiivisia tiedon vastaanottajia, vaan sosiaalisesti aktiivisia joukkoviestinten käyttäjiä. (Raittila 1996, 11–13.)

Roland Nordlundin (1994) mukaan viranomaisten näkökulmasta katsottuna mediat ovat ensisijaisesti tiedonvälityskanavia, kun taas kansalaisten perspektiivistä katsottuna median rooli on huomattavasti moniulotteisempi. Perinteisen tiedon välittämisen lisäksi kansalaiset kokevat median tehtävän olevan katastrofin tulkinta ja kontekstointi, johon kuuluu muun muassa kertomuksen rakentaminen, kokemusten ja tunteiden välittäminen sekä tapahtuman kriittinen tarkastelu. Näin ollen katastrofia koskeva uutisointi mediassa on tiedonvälityksen lisäksi myös kollektiivinen rituaali. Katastrofiuutisoinnin voi nähdä toteuttavan kaikkia kolmea viestinnän mallia: viestintä informaation siirtona, viestintä merkitysten tuottamisena sekä viestintä yhteisyyden tuottamisena.

Tämän pro gradu -tutkielman tutkimuskontekstina toimii suomalainen kansainvälisiä sekä valtakunnallisia kriisejä ja katastrofeja koskeva mediatutkimus. Pentti Raittilan, Katja Johanssonin, Laura Juntusen, Laura Kangasluoman, Kari Koljosen, Ville Kummun, Ilkka Pernun ja Jari Väliiverrosen (2008, 20) mukaan onnettomuuksia ja rikoksia käsitteleviä tutkimuksia ei paria poikkeusta lukuun ottamatta tehty ennen 1990-lukua. Esimerkiksi vuonna 1960 tapahtuneen verityön, Bodominjärven kolmoismurhan, uutisointia tutkittiin vasta 2000-luvulla. Sen sijaan vuonna 1953 tapahtunutta Kyllikki Saaren murhaa käsittelevä

sanomalehtiopin tutkielma valmistui Jaakko Lehtisen toimesta vuonna 1966. Myös Tšernobylin vuonna 1986 tapahtunutta ydinvoimalaonnettomuutta tutkittiin paljon median näkökulmasta, kun Helsingin yliopiston viestinnän (nyk. sosiaalitieteiden) laitos, Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos ja Yleisradio laativat useita tutkimusraportteja keskittyen muun muassa viranomaistiedotuksen ongelmiin.

Suomessa sattuneiden suuronnettomuuksien uutisointia puolestaan tutkittiin hyvin vähän ennen Estonian uppoamista vuonna 1994, vaikka tutkimuskohteita olisi kyllä ollut, kuten esimerkiksi Lapuan patruunatehtaan räjähdys vuonna 1976. Estonian uppoamiseen liittyvästä tiedotusoperaatiosta ja onnettomuuden mediakuvasta on tehty useita viestinnän alan opinnäytteitä. Tässä pro gradu -tutkielmassa keskeisenä lähteenä toimiva *Uutinen Estonia* -teos syntyi Ruotsin ja Viron mediatutkijoiden kanssa toteutetun yhteisprojektin tuloksena. Teos pohjautuu viranomaisten tiedottamisen sekä joukkoviestimien toiminnan ja niiden sisältöjen analysoimiseen. (Raittila 1996.)

Hannele Huhtalan (toim.) ja Salli Hakalan (2007) teos *Kriisi ja viestintä* analysoi kriisejä viestinnän ja organisaatiotutkimuksen käsitteiden avulla. Teos selvittää, miksi kriisiviestintä on tärkeää. Huhtalan ja Hakalan mukaan viestinnällä on keskeinen rooli kriisin sattuessa. Viestinnän tulee olla avointa, tiedon on kuljettava joustavasti, ja siihen on voitava luottaa. Kaikissa viimeisten parinkymmenen vuoden aikana sattuneissa kriiseissä on ollut viestinnän ja tiedonkulun ongelmia, jotka ovat vaikeuttaneet kansalaisten tiedonsaantia sekä myös kustakin kriisistä selviytymistä. Uuden teknologian aikakaudella kansalaiset ovat organisoituneet toimimaan paikallisesti ja globaalisti. Tämä kehitys on haastanut kriisiviestintää harjoittavat tahot toimimaan entistä nopeammin ja avoimemmin, jotta väärän ja epäluotettavan tiedon määrä saataisiin minimoitua Huhtalan ja Hakalan teoksessa esiteltäviä kriisejä ovat muun muassa Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuus (1986), Estonian uppoaminen (1994), Yhdysvaltojen terrori-iskut (2001), Myyrmannin pommiräjähdys (2002), Kaakkois-Aasian tsunami (2004) sekä Muhammedin pilakuvista syntynyt kiista (2006).

Esimerkiksi tapaninpäivän tsunamin kriisiviestintä epäonnistui Huhtalan ja Hakalan (2007) mukaan monessa kohtaa, niin myös median uutisoinnin osalta. Viranomaisten toimintakyky kriisitilanteessa osoittautui hyvin puutteelliseksi, ja varmistetussa tiedossa pysyminen hidastutti tiedon kulkua. Perinteinen media luotti katastrofin ensimmäisinä päivinä takkuavaan viranomaistiedotukseen, mikä sai kansalaiset etsimään tietoa muista lähteistä. Tämä johti ammattitoimittajiin kohdistuvan luottamuksen horjumiseen. (Huhtala & Hakala 2007, 79–83.) Tuomo Mörän (2005) laatima Helsingin yliopiston viestinnän tutkimuskeskus CRC:n tutkimuksen loppuraportti *Tsunami suomalaisessa mediassa* puolestaan analysoi suomalaisten sanomalehtien, television, radion ja Suomen tietotoimiston Aasian hyökyaaltokatastrofia koskevia uutisia ja ajankohtaisohjelmia.

Kansallisista tragedioista muun muassa Jokelan (2007) ja Kauhajoen (2008) koulusurmia on tutkittu niin sosiaalisen median, mediaesitysten, kuin myös viranomaisten toiminnan näkökulmista. Esimerkiksi Helsingin yliopiston viestinnän tutkimuskeskus CRC:n tutkimusraportti *Koulusurmat verkostoyhteiskunnassa – Analyysi Jokelan ja Kauhajoen kriisien viestinnästä* (toim. Hakala 2009) käsittelee Jokelan ja Kauhajoen kriisien organisoitumista, tiedonkulkua ja viestintää keskeisten toimijoiden osalta.

Erilaisten kansainvälisten ja kansallisten kriisien ja katastrofien uutisointia on tutkittu etenkin diskurssianalyysin avulla. On muun muassa tehty useita vertailevia tutkimuksia tarkastelemalla useamman eri sanomalehden uutisoinnin eroja ja yhtäläisyyksiä. Esimerkiksi Tuomas Koukkusen (2013) Tampereen yliopiston tiedotusopin pro gradu -tutkielma *Meidän ja heidän Suomi – Diskurssianalyttinen tutkimus samaistumisen ja eronteon kohteista WTC-iskujen 10-vuotispäivän uutisoinnissa* tarkastelee syyskuun 11. päivän terrori-iskujen 10-vuotispäivän uutisointia diskurssianalyysin keinoin. Tutkielmassa analysoidaan viiden eri lehden uutisoinnin eroja ja yhtäläisyyksiä.

Oma tutkimukseni rajaa uutisten tutkimuksessa paljon käytetyn vertailuaspektin kokonaan pois keskittyen vain yhden sanomalehden verkkouutisten tarkasteluun. Aineistoni koostuu vain yhden sanomalehden uutisisällöistä siksi, että yksinään *Ilta-Sanomat* muodostaa

Germanwings-uutisillaan tarpeeksi kattavan tutkimusaineiston, ja yhden sanomalehden Germanwings-uutisointia tarkastelemalla aiheeseen on mahdollista syventyä yksityiskohtaisemmin. Lisäksi käyttämäni narratologia on tuore näkökulma katastrofiuutisoinnin tutkimuksessa. Etenkään tahallisesti aiheutetun lentoturman uutisointia ei ole tietääkseni Suomessa aiemmin tutkittu tarinan kertomisen näkökulmasta.

1.3 Aiempi narratologiaa hyväksikäyttänyt journalismin tutkimus

Narratologinen uutisjournalismi on yhä aktuaalinen tutkimusaihe, vaikka aihepiiriä on tutkittu runsaasti aiemminkin. Suomessa narratologiaa journalistisen sisällön tutkimuksessa on hyväksikäyttänyt muun muassa Tampereen yliopiston tiedotusopin professori ja joukkoviestinnän tutkija Veikko Pietilä, joka on pohtinut paljon tarinan ja uutisen suhdetta. Seija Ridell (1994) on tutkinut tiedotusopin ja kirjallisuustieteen rajamaastoon sijoittuvaa narratologista lähestymistapaa teksteissä genrenäkökulmasta.

Narratologiaa on käytetty hyväksi esimerkiksi tarkasteltaessa journalistisia tekstejä yhteiskunnallista status quota ylläpitävinä ideologisina muotoina, jotka puoltavat yleisölle tiettyä roolia vastaanottajina. Tällöin huomio on diskursiivisissa tulkinta-asemissa, joita uutistekstissä rakentuu suhteessa lukijoihin. Narratologiaa on myös käytetty hyväksi tutkittaessa kertojan asemaa, valtaa sekä suhdetta lukijoihin. (Ridell 1994, 104–105.)

Veijo Hietalan (1995, 355) mukaan tekstin tarinarakenteet tekevät monimutkaisilta tuntuvista asioista helpommin ymmärrettäviä. Veikko Pietilä (1991, 175) puolestaan toteaa, että narratologian hyväksikäyttämiseen uutistekstien analysoinnissa suhtaudutaan varsin dikotomisesti eli kaksijakoisesti: toisten mielestä narratologia on relevantti tutkimusmetodi uutisia tutkittaessa; toisten mielestä taas faktaan pohjautuvista uutisista puuttuvat fiktiiviselle tekstile tyypilliset ominaisuudet, mikä tekee narratologian hyväksikäyttämisen tutkimusmetodin haastavaksi.

Maria Lassila-Merisalo (2009) on haastatellut tarinalliseen journalismiin erikoistuneita aikakauslehtitoimittajia faktan ja fiktion dikotomiaa käsittelevässä väitöskirjassaan *Faktan ja fiktion rajamailla – Kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä*. Lassila-Merisalo tarkasteli suomalaista kaunokirjallista journalismia, joka perustuu faktapohjaisen materiaalin esittämiseen fiktiolle tyypillisten kerrontakeinojen avulla. Hänen havaintonsa oli, että tarinallista journalismia on harjoitettu maassamme huomioimisen arvoisesti, mutta ei yhtenäisesti saati organisoidusti.

Oman tutkimukseni päämäärä on selvittää, muodostavatko ja kertovatko faktapohjaiset uutiset tarinan tietystä uutisaiheesta. Alkualettamukseni tutkimukselle on, että Germanwings-uutisoinnista löytyy tarinalle ominaisia tunnuspiirteitä: esimerkiksi uutisointi on tarinamuodossa eli siitä löytyy alku, keskikohta ja loppu, ja uutiset sisältävät erilaisia tarinalle tyypillisiä henkilöähahmoja.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa teen selkoa narratologiasta, joka toimii tutkimusmenetelmänäni, ja avaan tutkimukseni keskeiset käsitteet. Sekä narratologian että teoreettisten käsitteiden avulla tarkastelen tutkimuksessani Germanwingsin lentoturman uutisointia *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla puolen vuoden aikajanaalla. Lähtöoletukseni tutkimukselleni on se, että lentoturman uutisointi verkkosivuilla muodostaa mielenkiintoisen ja tapahtumarikkaan tarinan.

2.1 Tutkimusmenetelmänä narratologia

Valitsin tutkimusmenetelmäksi *narratologian* eli kertomuksen tutkimuksen, sillä haluan selvittää uutisoinnin tarinallisia piirteitä, joiden oletan liittyvän siihen, miksi yksi uutisaihe pysyy pitkään otsikoissa. Pyrin selvittämään miten Germanwingsin lentoturmasta muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla. Tässä pro gradu -tutkielmassa käytän narratologiaa Germanwings-uutisen tarinallisuuden tutkimiseen. Risto Erosen (1991, 22) mukaan uutisen narratologinen tutkimus on sen tutkimusta, kuinka uutinen kertoo uutisaiheesta, ja miten uutisen kerronnallisuus voisi olla yhteiskunnallista. Ensimmäinen alaluku on yleiskatsaus narratologiaan. Selvitän, mihin narratologia pohjautuu, ja mitä narratiivilla ja tutkimuksen narratiivisuudella tarkoitetaan. Lisäksi avaan dikotomista suhtautumista narratologian hyväksikäyttämiseen journalismin tutkimuksessa. Lopuksi selvitän, mikä on kertojan rooli narratologiassa. Toinen alaluku esittelee Vladimir Proppin nimeämät ihmesadun funktiot ja toimijat, jotka tulevat myöhemmin analyysiluvussa käsittelyyn, kun tarkastelen *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisia suhteessa kansansatunomaisiin funktioihin ja toimijoihin. Tällöin pyrin selvittämään, löytyykö faktapohjaisista uutisista fiktiivisille saduille ominaisia piirteitä.

2.1.1 Yleiskatsaus narratologiaan

David Hermanin (2005) mukaan narratologia on kehittynyt semioottisista ja strukturalistisista teorioista. Näin ollen narratologia pohjautuu sekä Ferdinand de Saussuren että C. S. Peircen semiotiikkaan. Semiotiikka on auttanut ymmärtämään, ettei kertojan esittämä maailma ole ainoa eksistentiaalinen totuus, vaan kertomuksia jäsennetään aina semioottisesti erilaisten merkkien ja merkkijärjestelmien kautta.

Laura Hyttinen, Johanna Hyvärinen, Pirita Korpivaaran, Sami Norrbackan ja Erja Tyynelän (2002, 1) mukaan *narratiivi* tarkoittaa puhuttua tai kirjoitettua tapahtumaketjua eli tarinaa. Termillä tarkoitetaan myös tarinan kertomista, tarinan tekoprosessia ja tarinan kognitiivista skeemaa. Narratologialla tarkoitetaan narratiivien eli kertomusten ja narratiivisten rakenteiden sekä niiden vaikutusten teoriaa ja tutkimusta. Narratologian historia on kirjallisuuden tutkimuksessa, ja se pohjautuu strukturalismiin. Narratologia keskittyy kertomuksen tasojen, rakenteiden ja olemuksen tutkimiseen. Narratologiassa tarinan eli tapahtuma-aineksen ja diskurssin eli kertomuksen muodon välille pyritään tekemään selkeä ero. Narratiivinen paradigma on hyödyllinen erityisesti tarinamuotoisten tekstien tai puheiden analysoinnissa, mutta mitään yhteistä narratiivista metodia ei ole kehittynyt, eikä edes yhtenäistä käsitystä siitä, mitä narratiivilla tarkoitetaan.

Narratiivisuus on poikkitieteellinen käsite eikä asetu kokonaan minkään spesifin tieteenalan sisälle. Kirjallisuustieteistä lähtöisin olevaa teoriaa on alettu viime vuosikymmenien aikana hyödyntää myös journalismin tutkimuksessa. Erityisesti angloamerikkalaisessa tiedotustutkimuksessa alettiin 1970- ja 1980-luvuilla esittää näkemyksiä, joiden mukaan journalismi on kerrontaa ja journalistiset tuotteet ovat kertomuksia (Pietilä 1995, 42).

Risto Kuneliuksen (2000, 8) ja Seija Ridellin (1994, 182) mukaan kulttuurinen käänne sai journalismin tutkijat kiinnostumaan sekä journalismin kertomista tarinoista että kerronnan

tekniikoista. Toisin sanoen kyse on kulttuurintutkimuksessa esiintyneestä paradigman muutoksesta, jossa todellisuuden sosiaalinen rakentuneisuus nousi tutkimuksen vallitsevaksi lähtökohdaksi.

Narratologian hyväksikäyttäminen journalismin tutkimuksessa on herättänyt paljon keskustelua siitä, voidaanko ei-fiktiivisiä journalistisia tekstejä ylipäänsä pitää kertomuksina. Pietilän (1995, 43) mukaan uutisen kertomukseksi ymmärtävät tiedotusoppineet pitävät lähtökohtana sitä, että mitä tahansa lähetettyä ja vastaanotettua viestiä voi pitää kertomuksena. Pietilä näkee kertomuksen ydintä olevan nimenomaan syy- ja seuraussuhteisiin jäsentyvät toiminnot ja tapahtumia kuvaavat propositiot. Pietilän (1988, 6–15) mukaan lehti uutisia on vaikea mieltää kertomuksiksi, mutta niitä voi silti analysoida narratologisin työkaluin diskurssiivisina esityksinä.

Narratologiassa tarinan kertojana toimii tekstin järjestävä funktio, esimerkiksi uutisen toimittaja. Teemu Ikonen (2001) toteaa, että draama-analysissä tarina ja juoni erotetaan toisistaan. Tällöin tarina eli *fabula* viittaa tapahtumien järjestykseen, kun taas juoni eli *sjuzet* viittaa siihen järjestykseen, jossa tarinan tapahtumat esitetään. Tästä näkökulmasta katsottuna tarina perustuu asioiden todelliseen järjestykseen, juoni puolestaan kirjoittajan valitsemaan järjestykseen. (Ikonen 2001, 185.)

Shlomith Rimmon-Kenanin (1991, 111) mukaan kertoja eli tekstin sisäistekijä on syytä hahmottaa konstruktioksi, jonka lukija pystyy päättelemään tekstin aineksista. *Ilta-Sanomien* Germanwings-uutisten kertojana toimii kunkin uutisen toimittaja. Kertojan ohella tekstistä voi löytää alisteisia kerronnan tasoja, kuten uutisaiheen kommentoijia. Kommentointi voi koskea joko tarinaa tai kerrontaa. *Ilta-Sanomien* Germanwings-uutisointi sisältää useita ilmailualan asiantuntijoita, jotka kommentoivat lentoturman tarinaa. Tarinan tulkinta on yksi kommentaarin muoto. Tulkinnat välittävät tietoa paitsi kohteestaan myös tulkitsijasta. Näin ollen lentoturman asiantuntijakommentit kertovat luotettavan faktatiedon lisäksi myös asiantuntijoista itsestään. Arvostelma on kommentaarin toinen tyyppi. Arvostelman

tarkoituksena on paljastaa tarinan kertojan moraalinen asennoituminen. Arvostelma viittaa *Ilta-Sanomien* toimittajien moraaliseen asennoitumiseen Germanwings-utisia kirjoittaessaan ja rakentaessaan. Toimittajat tekevät työtänsä journalismin eettisiä sääntöjä noudattaen. Julkisen sanan neuvosto (JSN) tulkitsee alan eettistä ohjeistoa. Kommentaarin kolmas tyyppi on yleistys, jonka tarkoituksena on laajentaa yksityistapauksen merkitys koskemaan tiettyä ryhmää, yhteiskuntaa tai ihmistä yleensä. Yleistys toteutuu myös Germanwingsin lentoturman uutisoinnissa: tapaus sai aikaan vakavaa keskustelua sekä konkreettisia toimia koskien muun muassa lentokoneiden ohjaamokäytäntöjä ja lentäjien mielenterveyden tutkimista. (Rimmon-Kenan 1991, 125–126.)

2.1.2 Vladimir Proppin nimeämät ihmesadun funktiot ja toimijat

Vladimir Proppin [1928] innovatiivinen venäläisten kansansatujen tutkimus edustaa venäläisten formalistien lähestymistapaa narratologiaan. Uraauurtava tutkimus määrittelee tarinan yksinkertaisimmat elementit. Näitä elementtejä Propp kutsuu *funktioksi*. Funktio on juonirakenteen pysyvä aines ja se on toiminnan etenemisen kannalta keskeinen tapahtuman käsite. Proppin mukaan tarinoiden tutkimuksessa on ensin tutkittava *mitä tehdään*, ja vasta tämän jälkeen tutkittava *kuka tekee ja miten*. Olennaista on se, että *mitä* tehdään voi vaihdella, sillä sama tapahtuma voi tarinan eri kohdissa täyttää eri funktioita. Propp tutki satoja kansansatuja ja määrittä tarinan kehittymiseen 31 erilaista funktiota, jotka esiintyivät kaikissa hänen tutkimissaan saduissa. Proppin mukaan hänen nimeämänsä funktiot löytyvät kaikista saduista, vaikka kaikki eivät esiintyisikään yksittäisessä sadussa yhtä aikaa. Funktiot pysyvät samoina, vaikka toimijan identiteetti vaihtuisikin ja ne noudattavat aina samaa järjestystä. (Rimmon-Kenan 2003, 30–32.)

Proppin näkemystä voi kritisoida materiaalin rajoittuneisuuden näkökulmasta, sillä Propp on tutkinut vain yhtä tiettyä genreä, venäläistä kansansatua. Näin ollen voikin kyseenalaistaa löytyvätkö samassa järjestyksessä esiintyvät funktiot kaikista tarinoista. Itse tarkastelen faktapohjaista uutisointia, joten epäilen sen täyttävän kaikkia 31:tä Proppin nimeämää

ihmesadun funktiota. Tässä tutkielmassa tarkastelen Proppin funktioita John Fiskin tekemän jaottelun mukaan. John Fiske (1987, 136–137) jaottelee funktiot kuuteen eri kategoriaan.

Funktioiden lisäksi Proppin ihmesadun rakenteessa on myös rajallinen määrä toimijoita. Proppin mukaan toimijoita on seitsemän. Kullakin toimijalla on omat tehtävänsä, mutta yksi toimija voi olla mukana useassa eri toimintatilanteessa. Toimija toimii aina roolinsa edellyttämällä tavalla, esimerkiksi roisto toimii sankaria vastaan jne. (Propp 1968, 80–81.)

Proppin funktiot John Fiskin (1987, 136–137) jaottelemana:

1. Valmistelu (*preparation*): poissaolo (absence), kieltäminen (interdiction), kiellon rikkominen (violation), tiedustelu (reconnaissance), tiedon antaminen/tiedon toimittaminen (delivery), petos (fraud), petoksen uhriksi joutuminen (complicity)

2. Hankaluudet (*complication*): konnuus (villainy), puute (lack), onnettomuudesta tiedottaminen/kehotus (mediation/the connective moment), päätös varatoimiin ryhtymisestä (beginning counteraction)

3. Siirtyminen (*transference*): lähtö (departure), lahjoittajan antama haaste/kokeen määrääminen (the first function of the donor), sankarin reaktio/kokeen kohtaaminen (the heroes reaction), taikaesineen saaminen (the provision/receipt of magical agent), siirtyminen määräpaikkaan (spatial translocation)

4. Taistelu (*struggle*): tuntomerkillä varustaminen (marking), voitto (victory), onnettomuuden tai puutteen poistaminen (the initial fortune of lack is liquidated)

5. Paluu (*return*): takaa-ajo (pursuit/chase), pelastuminen (rescue), saapuminen tuntemattomana (unrecognized arrival), valesankarin vaatimukset (claims of false/bogus)

hero), vaikea tehtävä (the difficult task), tehtävän suorittaminen/tehtävästä suoriutuminen (the task is completed)

6. Tunnistaminen (*recognition*): paljastus (exposure), sankarin muodonmuutos (transfiguration – new appearance), rangaistus (punishment), häät (wedding)

Ihmesadun toimijat Vladimir Proppin (1968, 79–80) mukaan:

- 1. Roisto (*villain*)**
- 2. Hyväntekijä (*donor*)**
- 3. Auttaja (*helper*)**
- 4. Etsinnän kohde ja isähahmo (*sought-for-person and her father*)**
- 5. Matkaan lähettäjä (*dispatcher*)**
- 6. Sankari (*hero*)**
- 7. Antisankari (*false hero*)**

2.2 Keskeiset käsitteet

Seuraavaksi esittelen pro gradu -tutkielmani keskeiset käsitteet, jotka ovat: tarina, kertomus, diskurssi sekä tabloidisoituminen ja median tunteellistuminen. Nämä käsitteet toimivat metodologian ohella ikään kuin työkaluina, joiden kautta jäsennän tutkimusaineistoani.

2.2.1 Tarina

Narratologiasta on mahdotonta puhua viittaamatta tarinaan. Tarina viittaa sarjaan tapahtumia eli jatkumoon, johon osallistuu useita erilaisia henkilöitä. Tarina rakentuu aina tekstissä. Tarinan kirjoittaja tuottaa tekstin prosessina, jota kutsutaan kerronnaksi. (Rimmon-Kenan 1991, 9–10.)

Seija Ridellin [1990], Veikko Pietilän [1995] ja Risto Kuneliuksen [1996] mukaan tarinoiden käsittäminen maailman hahmottamisen tavaksi sisältää ajatuksen siitä, että tarinoiden ei tarvitse olla fiktiivisiä. Esimerkiksi uutisten voi nähdä kertovan tarinoita. Uutiset ovat tarinoita ennen kaikkea muotonsa vuoksi, mutta myös siksi, että vastaanottajat tulkitsevat niitä tarinoina silloinkin, kun yksittäiset uutistekstit eivät täytä tarinan kriteerejä eli niistä ei löydy tarinoille ominaista juonta. Yksittäinen uutinen rakentaa osaltaan tarinaa, ja saa viimekätisen merkityksensä vasta yhdessä muiden samaa tarinaa rakentavien uutisten kanssa. (Nieminen & Pantti 2004, 133.)

Mediaesityksien näkeminen *teksteinä* sisältää ajatuksen siitä, että mediatuote on tulkittavissa kielellisenä tekstinä, joka voi koostua muustakin kuin puhutusta tai kirjoitetusta kielestä. Tekstin merkitys syntyy lukijan ja tekstin vuoropuhelusta, jolloin mediatuote muuttuu materiaalisesta objektista tekstiksi. Tämä tapahtuu lukijan osallistuessa tekstin tulkitsemiseen. Konteksti sekä teksteille tyypillinen intertekstuaalisuus vaikuttavat tekstin tulkintaan. *Konteksti* tarkoittaa tekstin suhtauttamista sen tekemiseen, tuottamiseen ja tulkintaan liittyviin kehystäviin tekijöihin. (Nieminen & Pantti 2004, 116.)

Tulkinnan konteksti syntyy, kun lukija kohtaa tekstin. Tällöin tekstin historia yhdistyy lukijan historiaan. Lukijan tulkintatilanteeseen vaikuttava konteksti koostuu hänen elämänsähistoriastaan: konteksti muodostuu lukijan iästä, sukupuolesta, sosiaalisesta taustasta, koulutuksesta, makutottumuksista ja elämäntilanteesta – näillä kaikilla on vaikutusta lukijan tulkitsemiskykyyn. (Nieminen & Pantti 2004, 117.)

Mikko Lehtosen [1998, 180–182] ja Esa Väliiverrosen [1998, 30–36] mukaan *intertekstuaalisuus* liittyy olennaisesti tekstien lukemiseen. Intertekstuaalisuus tarkoittaa sitä, että mediatekstit sisältävät viittauksia muihin mediateksteihin sekä sitä, että mediatekstejä luetaan aina suhteessa muihin teksteihin. Yksittäinen teksti on sekä oma erityinen merkityskokonaisuutensa että osa laajempaa tekstien verkkoa. (Nieminen & Pantti 2004, 119.)

Journalismin tutkijat ovat panneet merkille tarinoiden vetovoimaisuuden otsikoissa sekä jatkokertomusten rakentamisen tarinoista. Tarinallisuuden avulla voidaan lisätä uutistekstien ymmärrettävyyttä ja houkuttelevuutta, mikä lisää lukijoita sekä kasvattaa levikkiä ja markkinaosuutta. (Nieminen & Pantti 2004, 134.)

Aristoteles (suom. 1997) oli tiettävästi ensimmäinen henkilö, joka määritteli sen, miten hyvä tarina tulisi rakentaa. Aristoteleen *Runousoppi* on ensimmäisiä tieteellisiä tutkimuksia kirjallisuudesta, ja hänen analyysinsä pohjautuu antiikin ajan näytelmiin ja eepoksiin. Aristoteles määrittää kerronnan lajeiksi tragedian, komedian ja epiikan. Aristoteleen mukaan hyvästä tarinasta on löydettävä alku, keskikohta ja loppu, ja niiden tulee esiintyä juuri tässä järjestyksessä. Tarinassa on myös tapahduttava muutos päähenkilölle.

Aristoteleen määritelmän mukaan on keskeistä, että tarina kertoo elämästä ja todellisuudesta. Tämä on tärkeää vastaanottajan samastumisaspektin kannalta. Todellisuuden jäljittely mahdollistaa myös vastaanottajan menemisen sisälle tarinaan, tarinan tapahtumien kuvittelemisen vaihtoehdoiseksi todellisuudeksi sekä tarinan henkilöhahmojen tapahtumat, tunteet ja luonteenpiirteet itseään koskeviksi. Aristoteleen mukaan tarina tuottaa yleisölle - lukijalle, katsojalle tai kuulijalle – eli kokijalle *katharsiksen*, sielun puhdistuksen. Todellisessa elämässä epäterveet tunteet voidaan kokea turvallisesti kirjan tai näytelmän sisällä. (Aristoteles 1997.)

Mervi Kantokorven (2003, 105–106) mukaan tarinan rakentumisen edellytyksenä on tapahtumien temporaalinen suhde. Tapahtumien täytyy seurata toisiaan eli olla ajallisesti suhteessa toisiinsa. Ajallisen loogisuuden lisäksi tarinalle on oleellista uskottavuus omassa maailmassaan. Tarinan täytyy sisältää omat johdonmukaisuutensa ja säännönsä, jotta se pysyy uskottavana yleisölle.

Myös Rimmon-Kenan (1991, 23–28) nimeää tarinan minimivaatimukseksi ajallisen peräkkäisyyden eli kausaalisuuden vaatimuksen. Rimmon-Kenan määrittelee tarinaksi kaksi peräkkäistä tapahtumaa, jotka ovat keskenään loogisessa ajallisessa ja semanttisessa suhteessa. Rimmon-Kenanin mukaan teksti ei ole kertomus eikä kyseessä ole tarinan parafaasi, mikäli tekstistä abstrahoitu sisällön parafaasi on järjestetty muuten kuin kronologisessa järjestyksessä. Tämä näkemys vahvistaa Aristoteleen määritelmää tarinasta, jossa on oltava alku, keskikohta ja loppu.

Kantokorpi (2003, 110) puhuu tarinan luonteesta kommunikaatioprosessina, joka viittaa kritisoituun näkemykseen viestinnästä sanomien siirtona. Tämä lähettäjä – viesti – vastaanottaja -malli kyseenalaistaa näkemyksen, jossa viesti välittyy vastaanottajalle lähettäjän tarkoittamassa muodossa. Viestin välittävällä medialla on suuri rooli valitsemallaan näkökulmalla ja käyttämillään diskursseilla siinä, miten vastaanottaja tulkitsee viestin.

2.2.2 Kertomus

Määrittelen tarinan ja kertomuksen eron seuraavasti: Kertomus tarkoittaa sitä, miten jostakin aiheesta kerrotaan. Kertomuksella on aina kertojansa. Tarina puolestaan viittaa siihen, mitä jostakin aiheesta kerrotaan. Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut tarinasta eli tapahtuma-aineksesta, en niinkään diskurssista eli kertomuksen muodosta ja puhetavasta.

Kertomuksen käsite on kuitenkin olennainen osa tutkimukseni metodologiaa narratologiaa, joten koen termin määrittelemisen tarpeelliseksi.

Pietilän (1995, 66) mukaan kertomuksesta erotetaan usein kaksi eri puolta: tarina ja diskurssi. Tarinalla viitataan tekstin kronologiseen tapahtuma-ainekseen, joka käsittää myös tekstin henkilöt ja ympäristön. Diskurssilla puolestaan viitataan tarinan kerrontaan eli tarinan esittämiseen. Näin ollen diskurssi koostuu niistä tekstuaalisista keinoista, joiden kautta tarina välitetään yleisölle.

Rimmon-Kenanin (1991, 9–10) jaottelu kertomuksista poikkeaa jonkin verran Pietilän näkemyksestä. Rimmon-Kenan määrittelee kertomuksen kolme perusaspektia tarinaksi, tekstiksi ja kerronnaksi. Tässä jaottelussa tarinalla viitataan kerrottuihin tapahtumiin, jotka on irrotettu tekstistä ja palautettu kronologiseen järjestykseensä. Tarina viittaa myös tapahtumiin osallistuviin henkilöihin. Toisella aspektilla, tekstillä, viitataan tapahtumien kertomiseen: teksti edustaa sitä, mitä luemme. Kerronnalla puolestaan viitataan tekstin tuottamiseen. On syytä huomioida, että teksti on ainoa aspekti, joka on välittömästi lukijan käytettävissä. Tekstin avulla lukija tulkitsee tarinaa eli kertomisen kohdetta.

2.2.3 Diskurssi

Kuten edellisessä luvussa mainitsin, en niinkään ole kiinnostunut siitä puhetavasta, jolla Germanwings-utisista kerrotaan, mutta tapahtumien jatkoa eli tarinaa ja ylipäänsä tekstiä ei ole olemassa ilman puhuttua tai kirjoitettua diskurssia, joka vastaa tarinan kertomisesta. Näin ollen tässä narratologisessa tutkielmassa myös diskurssin käsite on syytä määritellä.

Janne Seppäsen ja Esa Väliiverrosen (2012, 103–104) mukaan *diskurssit* ovat suhteellisen vakiintuneita ajattelu- ja ilmaisutapoja, jotka ovat kytköksissä erilaisten yhteiskunnan

instituutioiden toimintaan – esimerkiksi lääkärit käyttävät puheessaan lääketieteen diskursseja. Yleensä diskurssi viittaa puhuttuun tai kirjoitettuun kieleen, mutta se voi viitata myös muihin merkkijärjestelmiin ja kuvallisiin esityksiin.

Nieminen ja Pantti (2004, 129) toteavat diskurssin olevan jonkin asian tai ilmiön ympärille rakentunut tapa puhua ja keskustella siitä. Diskurssi rakentaa kehyksen asiasta tai ilmiöstä käytävälle keskustelulle, jolloin kehyksen ulkopuolelle jäävät asiat ja merkitykset eivät kuulu samaan diskurssiin.

Ilta-Sanomat muuttaa joissakin kohtaa diskurssejaan eli puhetapaansa uutisoidessaan Germanwingsin lentoturmasta. Esimerkiksi aluksi *IS* käyttää paljon sanaa *pelastajat*, mutta myöhemmin kun kaikkien 150 ihmisen vahvistetaan kuolleen *IS* käyttää sanaa *etsijät*. Kumpikin termi viittaa samaan ammattiryhmään, joka on töissä turmapaikalla. *Pelastajat*-sanaa käytetään kyllä myöhemminkin, mutta diskurssin muuttaminen on silti huomattavissa. Myös *onnettomuus*-sana muuttuu *lentoturma*-sanaksi, kun turman syy selviää. Tämäkään ei ole täysin ehdoton, mutta diskurssin muutos on kuitenkin näkyvissä.

2.2.4 Tabloidisoituminen ja median tunteellistuminen

Suuret katastrofit ja tragediat herättävät luonnollisesti voimakkaita tunteita ihmisissä, ja suurin osa ihmisistä perustaa tietämyksensä tapahtuneista vain ja ainoastaan tiedotusvälineiden uutisointiin. Uutisten vastaanottajien joukossa on paljon uteliaita lukijoita, mikä on erityisesti voittoa tavoittelevan kaupallisen median kannalta hyvä ja tärkeä asia. Tunteikkaat uutiset sekä myyvät printtilehtiä että saavat verkossa paljon lukijoita. Myös tabloidimediana tunnettu *Ilta-Sanomat* kertoo uutisaiheista hyvin tunnepitoisesti, ja näin on asia myös Germanwings-uutisoinnin kohdalla.

Nieminen ja Pantti (2004) toteavat tarinoiden myyvän. Keskustelua journalismin kaupallisuudesta on käyty *tabloidisoitumisen* käsitteen alla. Alun perin, 1900-luvun alussa, termillä on viitattu sanomalehtien kokoon, mutta sittemmin termillä on viitattu ulkomuodon sijasta sisältöön. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna tabloidisoituminen on saanut alkunsa reaktiona kilpailuun, sillä lehti pyritään tekemään mahdollisimman halvalla ja myymään mahdollisimman monelle. *Ilta-Sanomat* edustaa tabloidilehdistöä sekä kokonsa että sisältönsä vuoksi. Tabloidimediassa esiintyvät aiheet liittyvät julkisen ja yksityisen leikkauspisteeseen, ne ovat tyyliltään tunnepitoisia ja lajityypiltään ne sijoittuvat uutisten ja viihteen välimaastoon. (Nieminen & Pantti 2004, 94–96.)

Esa Väliaverron (2009, 7) toteaa journalismin olevan murroksessa. Keskustelu journalismin kriisistä on kiihtynyt 2000-luvun alusta. Kriisissä on nähty olevan sanomalehdistön talouden, journalismin uskottavuuden ja laadun. Internetin perinteiselle journalismille tuomat haasteet, kuten ilmaiseksi luettavat ja ladattavat aineistot, ovat vähentäneet mediatalojen maksavia lehdentilaa-asiakkaita. Myös journalismin kaupallistumisesta ja viihteellistymisestä keskustellaan paljon. Toimittajien työtä ja sen tuloksia varjostaa mediakilpailun kiristyminen, kiire tuottaa sisältöä, yleisöjen pirstoutuminen sekä tekniikan nopea kehitys.

Keskustelu *median tunteellistumisesta* ja ihmislähtöisten uutisten lisääntymisestä liittyy 2000-luvun taitteeseen asettuneeseen niin kutsuttuun affektiiviseen käännteeseen, joka toi tunteet kulttuurintutkimukseen. Tässä käännteessä tunteita on teoretisoitu ja käsitteellistetty uudella tavalla. Tekstuaalisuutta vastustava affektiivinen käänne korostaa ruumiillisuutta ja materiaalisuutta.

Veijo Hietalan (2007) mukaan uusromantiikka mediassa tarkoittaa tunteiden läsnäoloa kaikessa tiedonvälityksessä ja viihteessä. Hietalan mukaan kaikki keinot ovat tänä päivänä sallittuja tunnereaktioiden saavuttamiseksi, ja tunteet saavat olla hyvinkin voimakkaita,

kuten itkua ja aggressiota. Pääasia on, että tunteet ovat suuria ja aitoja. Hietala pitää Walesin prinsessa Dianan kuolemaa vuonna 1997 merkittävänä käännekohtana kohti tunteellistumisen aikakautta, sillä se synnytti ennennäkemättömän suuren globaalin tunnebuumin. Tunteiden salassa pitäminen ja rationaalisuus saivat jäädä, kun esimerkiksi englantilaiset ihmiset olivat vähällä tehdä vallankumouksen, kun kuningatar ei suostunut laittamaan lippua puolitankoon prinsessan kuoltua. Jopa Hongkongin pörssissä pidettiin hiljainen hetki Dianan muistolle.

Hietalan (2007) mukaan tunnepitoisuus mediassa koskee television ja sanomalehtien ohella myös juorulehdistöä. Hietala näkee, että uusromantiikkaa on kiittäminen siitä, että se sallii juoruilun ja yksityiselämästä kiinnostumisen. Monet tutkijat ovat puhuneet lehdistön viihteellistymisestä, mutta Hietalan mukaan kyse on tunteellistumisesta. Nykyisin myös päivälehdistö pyrkii vetoamaan tunteisiin, kun lehtien sivuilla esitellään yhä useammin asioita, jotka ennen eivät olisi ylittäneet uutiskynnystä. Hietala korostaa, ettei puhdasta asiallisuutta ole enää olemassa, kun media käsittelee kaikkia asioita tunnepitoisesti.

Myös Mervi Pantti (2009, 195) näkee Dianan kuoleman kaltaisten suurten globaalien tragedioiden kertovan muuttuneesta tunnekulttuurista. Pantti käyttää yhteisöllisestä tunnetilasta termiä *kollektiivinen suru*. Pantin mukaan tunteet nähdään autonomisen ja autenttisen identiteetin takeena.

Pantin (2009, 201) mukaan keskustelu journalismin tunteellistumisesta sisältää samoja argumentteja kuin yllä mainitsemaani tabloidisaatioon liittyvä keskustelu. Molemmissa keskusteluissa on kyse siitä huolenaiheesta, että tiedonvälittäminen ja rationaalinen analyysi nähdään jäävän tunteisiin vetoavien juttujen ja uutisaiheiden jalkoihin. Tosiasia kuitenkin on se, että tunteet toimivat uutisten kerronnassa sytykkeenä, jonka avulla katsojan kiinnostus säilyy.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUSAINIESTO

Tässä luvussa esitän pro gradu -tutkielmani tutkimuskysymykset: yhden päätutkimuskysymyksen ja kaksi pääkysymykseen nojaavaa sekä sitä täydentävää alakysymystä. Tämän jälkeen teen selkoa tutkimusaineistostani.

Tutkimusintressinäni on selvittää, miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturhasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla. Olen kiinnostunut Germanwings-uutisoinnin tarinallisten piirteiden tarkastelusta. Tavoitteenani on myös selvittää, onko faktapohjaisista uutisista löydettävissä Vladimir Proppin nimeämiä ihmesadun funktioita ja toimijoita.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni päätutkimuskysymys kuuluu: Miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturhasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla? Pääkysymystä tukevia alakysymyksiä on yhteensä kaksi: Ketkä henkilöt pääsevät ääneen Germanwings-uutisissa? Millaisia toimijoita uutisoinnissa esiintyy?

3.2 Tutkimusaineisto

Tässä alaluvussa tarkastelen *Ilta-Sanomian* sanoma- ja iltapäivälehtenä. Tämän jälkeen esittelen *Ilta-Sanomien* verkkosivut. Viimeisenä alalukuna esittelen verkkosivuilta löytyvän

Germanwingsin lentoturmaa käsittelevän osion, josta koostuu pro gradu -tutkielmani tutkimusaineisto.

3.2.1 Ilta-Sanomat

Valitsin aineistokseni *Ilta-Sanomat*, sillä tabloidimediana se sopii mielestäni hyvin yksityiskohtaisen tarinankerronnan ja suuria tunteita herättävien uutisten tarkasteluun. Kaupallisen television ja iltapäivälehtien avoliittoa väitöskirjassaan tutkineen Juha Herkmanin (2005) mukaan *Ilta-Sanomat* on television suhteen asiapainotteisempi kuin toinen populaarilehti, *Ilta-lehti*, jossa korostuu viihteen merkitys. Uutisten suhteen oletan molempien iltapäivälehtien olevan yhtä viihteellisiä. *Ilta-Sanomat* kuuluu niin sanottuun keltaiseen lehdistöön eli sensaatiolehdistöön, jonka toimintatavat ovat näiden vastakohtana pidettyjä laatulehtiä värikkäämpiä ja sensaationhakisempia. Myös Germanwingsin lentoturmaa käsiteltiin kyseisessä iltapäivälehdessä houkuttelevien lööppien, otsikoiden, kuvien, videoiden ja tarinan haarojen avulla.

Leena Mäkipään (2004, 13) mukaan *Ilta-Sanomat* sijoittuu iltapäivälehtenä laatu- ja populaarilehdistön välimaastoon, jossa perinteisenä pidetty laatujournalismi ja kovat uutiset kohtaavat pehmeämmän lähestymistavan julkkisjuoruineen sekä tavallisten kansalaisten selviytymistarinoineen. *Ilta-Sanomat* on käyttökelpoinen aineisto siinäkin mielessä, että journalismin sanotaan kehittyneen kohti populaarimpaa tyyliä (Ks. esim. Väliverronen 2009).

Ilta-Sanomat on Sanoma-konserniin kuuluvan Sanoma Media Finlandin kustantama sanomalehti. Vuonna 1932 perustettu *Ilta-Sanomat* on Suomen suurin iltapäivälehti ja toiseksi suurin sanomalehti samaan konserniin kuuluvan *Helsingin Sanomien* jälkeen. Painettu printtilehti tavoittaa keskimäärin noin 576 000 lukijaa päivässä. (Sanoma.)

3.2.2 Ilta-Sanomien verkkosivut

Valitsin tutkimusaineistokseni vain yhden sanomalehden verkkosivut sekä vain yhden median – enkä esimerkiksi myös televisiouutisia ja printtilehteä, sillä tällöin uutisointiin on mahdollista syventyä tarkemmin. Puolen vuoden tarkasteluajan näkökulmasta katsottuna *IS* on julkaissut lentoturmasta sopivan määrän uutisia. Syy, miksi valitsin juuri *Ilta-Sanomien*, on yksinkertaisesti seuraava: TNS Gallupin suomalaisia internet-sivustoja mittaavan TNS Metrix -yleisömittauksen mukaan *Ilta-Sanomilla* on viikko toisensa jälkeen suuri viikotavoittavuusluku. Esimerkiksi viikolla 40 *Ilta-Sanomien* tavoitti verkossa yhteensä 2 235 000 kävijää. TNS Metrixin mukaan *Ilta-Sanomien* online-sivusto ei ole ainoastaan Suomen suosituin internetissä oleva sanomalehti, vaan myös ylipäänsä suosituin suomalainen web-sivusto. (TNS Gallup 2015.)

Sisältöjen digitalisoituminen sekä laajakaistaisten tiedonsiirtoverkkojen ja päätelaitteiden kehittyminen loivat teknisen perustan medioiden konvergenssille, joka tarkoittaa erillisten mediasisältöjen pakkaamista samalle alustalle. Mediakonvergenssi näyttäytyy hyvin sanomalehden verkkosivuilla, sillä ne sisältävät uutistekstin ja kuvien lisäksi kuva- ja äänitallenteita, animaatioita, blogeja ja muita palaute- tai keskustelufoorumia. (Seppänen & Väliaverron 2013, 26.)

Internet peittoaa rajalliset sanomalehti-, radio-, ja tv-uutiset ajassa ja tilassa: verkkoon mahtuu rajaton määrä tietoa, eikä aikarajoituksia ole (Nieminen & Pantti 2004, 95). Johanna Vehkoo (2011) määrittelee verkkojournalismin positiiviseksi piirteeksi muun muassa sen, että verkko on paras väline lyhyiden uutissähkeiden välittämiseen, sillä uutisia on helppo täydentää sitä mukaa kuin uutta tietoa tulee ja sitä ehditään varmistaa. Internet ei jää odottamaan analyyttisten taustajuttujen valmistumista, vaan sen verkostot levittävät muutaman rivin uutisia, jotka täydentyvät lisätietoa saataessa. Verkkojournalismin negatiivisiksi puoleksi Vehkoo toteaa tietojen varmistamiseen ja lähteiden luotettavuuteen liittyvät kysymykset.

3.2.3 www.iltasanomat.fi/germanwings

Ilta-Sanomien verkkosivuilla on tapana rakentaa isoille asioille, tapahtumille ja instituutioille omat uutissivustonsa. Myös Germanwingsin lentoturman uutisointi on koottu yhdelle sivustolle, osoitteeseen www.iltasanomat.fi/germanwings. Useimpien *IS*:n Germanwingsin lentoturmaa käsittelevien uutisten alussa on joko *Germanwings*, *Lentoturma* tai *Alppien lentoturma* -logo.

Internetissä olevan sisällön ottaminen tutkimuksen aineistoksi ei ole täysin riskitöntä. Esimerkiksi uutismediat saattavat muokata tai jopa kokonaan poistaa yksittäisiä uutisia ajan kuluessa. Tämän huomasin myös oman tutkimusaineistoni kohdalla. *Ilta-Sanomat* on usein sekä päivittänyt Germanwingsin lentoturmaa käsitteleviä uutisia että kokonaan myöhemmin poistanut muutaman julkaistun uutisen.

Oma uutisaineistoni on kattavampi kuin mitä sivustolta näin marraskuussa 2015 löytyy. Tämä johtuu siitä, että tulostin kevään ja kesän 2015 aikana kaikki *Ilta-Sanomien* Germanwings-uutiset, joista osa on ajan kuluessa joko kokonaan poistunut tai päivittynyt ja integroitunut toisen lentoturmaa käsittelevän uutisen kanssa. Syksyn 2015 aikana olen tulostanut loput tutkimuksen tarkasteluajan sisällä julkaistut uutiset. Koska analysoin tutkimusaineistoa hyvissä ajoin tulostetun materiaalin avulla, ei sivuston uutisten poistumisella ole ollut lainkaan vaikutusta työhöni.

Keväällä 2015, kun päätin tehdä pro gradu -tutkielmani koskien Germanwingsin lentoturman uutisointia *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla, laitoin välittömästi *Germanwings*-sivuston talteen tietokoneeni kirjanmerkkeihin, jotta siihen mennessä julkaistut uutiset olisivat tietokoneellani tallessa, mikäli *Ilta-Sanomien* verkkosivujen ylläpito myöhemmin tulisi

poistamaan uutisia sivustolta. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Tutkimuksen teon aikana vertasin usein kirjanmerkeissä olevaa aineistoani tavanomaisen www-reitin kautta löytämäni Germanwingsin lentoturmaa käsittelevän sivuston aineistoon.

Tulostin molemmista sivustoista – sekä tietokoneeni kirjanmerkeistä löytyvästä Germanwings-sivustosta että tavanomaisen www-reitin kautta löytämästäni Germanwings-sivustosta – kaikki keskenään erilaiset uutiset. Tulostettu tutkimusaineistoni koostuu kaikista *Ilta-Sanomien* Germanwingsin lentoturmaa käsittelevistä keskenään erilaisista uutisista puolen vuoden ajalta, aikaväliltä 24.3.–24.9.2015. Tulostamisen jälkeen järjestin ja numeroin uutiset kronologiseen aikajärjestykseen, joka löytyy tämän tutkielman lopusta.

4 AINEISTON ANALYYSI

Pro gradu -tutkielmani analyysiluvussa metodologiani narratologia sekä tämän rinnalla tutkimukseni keskeiset käsitteet toimivat työkaluina, kun analysoin, jäsennän ja pyrin ymmärtämään tutkimukseni aineistoa. Analysoimalla aineistoa pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiini: Miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturmasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla? Ketkä henkilöt pääsevät ääneen Germanwings-uutisissa? Millaisia toimijoita uutisoinnissa esiintyy?

Analyysiluvun ensimmäisessä alaluvussa kuvailen tutkimusaineistoni sisältöä yleisellä tasolla: tarkastelen mitä kaikkea *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisointi sisältää puolen vuoden tarkasteluajalla. Toisessa alaluvussa analysoin narratologian ja tutkimukseni keskeisten käsitteiden avulla sitä, miten lennon 4U9525:n uutisointi *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla muodostaa tarinan. Erityisesti tarkastelen uutisia John Fiskin jaottelujen ja Vladimir Proppin nimeämien funktioiden kautta. Kolmannessa alaluvussa selvitän, ketkä henkilöt pääsevät ääneen Germanwings-uutisissa. Neljännessä alaluvussa tarkastelen millaisia Proppin nimeämiä ihmesadun toimijoita Germanwings-uutisoinnissa esiintyy.

4.1 Germanwingsin lentoturman uutisointi *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla

Ilta-Sanomat on julkaissut Germanwingsin lentoturmasta yhteensä 79 erilaista uutista. Puolen vuoden tarkasteluajana uutisia julkaistiin yhteensä 19 eri päivänä. Ensimmäisen viikon aikana, 24.3–31.3., julkaistiin 66 uutista. Tällöin julkaistiin päivittäin useampi kuin yksi uutinen. Viikon kuluttua tapahtuneesta aiheesta ei kirjoitettu uutisia enää päivittäin. Germanwingsin lentoturma tapahtui aamupäivällä, joten luonnollisesti turmapäivänä julkaistiin paljon uutisia: yhteensä 17 kappaletta. Turman jälkeisenä päivänä *Ilta-Sanomat* julkaisi 12 uutista. Tämän jälkeen kahtena seuraavana päivänä uutisia julkaistiin molempina

päivinä 10 kappaletta. Sitten uutisjulkaisujen määrä päivää kohden väheni, mutta ei tasaisesti.

Huhtikuussa *Ilta-Sanomat* julkaisi yhteensä 10 Germanwings- uutista: kahdeksana eri päivänä 1–2 uutista. Toukokuussa Alppien lentoturmasta kirjoitettiin enää vain yksi uutinen. Myös kesäkuussa tapahtuneesta julkaistiin yksi uutinen. Heinäkuussa *Ilta-Sanomilla* ei ollut lentoturmasta lainkaan kerrottavaa. Elokuussa julkaistiin jälleen yksi uutinen, joka on aineistoni viimeinen uutinen, sillä sen jälkeen *Ilta-Sanomat* ei ole julkaisut Germanwingsin lentoturmasta yhtään uutista tarkasteluaikani päättyessä 24.9.2015.

Lentoturman uutisointi *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla on sisällöltään hyvin monipuolista: Kirjoitetun tekstin lisäksi uutiset sisältävät paljon videoita, kuvia ja sosiaalisen median twiittejä. Peräti 58 uutista sisältää turmasta kertovan videon. Näin ollen 73,4 prosenttia uutisista sisältää audiovisuaalista materiaalia. Yhteensä 56 uutisessa on yksi tai useampi kuva. Tällöin kuvia on 70,9 prosentissa uutisista. Yksi tai useampi twiitti on otettu uutisointiin mukaan 13 eri uutisessa eli 16,5 prosentissa uutisista. Tutkimuksessani analysoin kutakin uutista kokonaisuutena. En siis keskity tarkastelemaan yksittäisiä kuvia, videoita tai twiittejä, vaan ne ovat osa uutisen kokonaiskuvaa. Tutkin sitä, miten 79 erilaista uutista muodostavat tarinan.

Ilta-Sanomien verkkosivujen Germanwingsin lentoturmaa koskevat uutiset sisältävät paljon linkkejä sekä aiempiin *Ilta-Sanomien* aiheesta julkaisemiin uutisiin että muiden tiedotusvälineiden Germanwings-uutisiin. Esimerkiksi audiovisuaalinen materiaali on lähes kaikissa uutisissa brittiläisen *Reutersin* videomateriaalia. *Ilta-Sanomat* on käyttänyt *Reutersin* lisäksi lähteinään ainakin seuraavia saksalaisia, ranskalaisia, yhdysvaltalaisia, britannialaisia ja suomalaisia medioita: *Bild*, *Bild am Sonntag*, *Der Spiegel*, *Focus*, *AFP*, *La Provence*, *Le Figaro*, *Le Point*, *Les Echos*, *Paris Match*, *AP*, *CBS News*, *NBC News*, *New York Times*, *The Boston Globe*, *The Wall Street Journal*, *Usa Today*, *Daily Mail*, *The Mirror*, *The Times*, *STT*, *Taloussanomat* ja *Yle*.

Pisin yksittäinen uutinen on uutinen numero 17, joka on viimeinen turmapäivänä julkaistu uutinen. Uutisen otsikko kuuluu seuraavasti: *IS seuraa hetki hetkeltä: ”Tällä hetkellä pidämme sitä onnettomuutena.”* Uutinen sisältää kirjoitetun tekstin lisäksi videon, kuvia ja twiittejä. Uutisessa on kuusi erilaista kuvaa, mikäli twiittien sisältämiä kuvia ei lasketa. Ensimmäinen kuva on Ranskan poliisin julkaisema kuva koneen putoamispaikasta. Kuvassa näkyy erittäin haastavaa maastoa Ranskan Alpeilta jyrkkine vuorenrinteineen. Toinen kuva kertoo ja näyttää näyn turmapaikalla olevan lohдутon. Kuvassa näkyy, kuinka Germanwingsin Airbus-lentokone on hajonnut pieniksi sirpaleiksi. Kaikki on murskana turmapaikalla. Kolmannessa kuvassa pelastushelikopteri on ilmassa korkealla Alpeilla. Helikopteri lentää lähellä vuoren huippua. Kuvassa helikopteri on ilmiselvästi keskiössä, sillä se esiintyy kuvassa värillisenä, kun taas taustalla oleva vuori näyttäytyy kuvassa mustavalkoisena. Myös uutisen neljäs kuva esittää turman pelastustoimia. Kuva on otettu Ranskan Alpeilta viranomaisten leiristä, josta viranomaiset organisoivat pelastustoimia. Kuvassa näkyy ainakin kymmenen ambulanssia sekä yhteensä toistakymmentä viranomaista. Viides kuva on puolestaan Saksasta. Tässä kuvassa vedotaan voimakkaasti vastaanottajien tunteisiin. Joseph-König-Gymnasiumin edestä otetussa kuvassa näkyy noin kymmenen henkilöä, jotka ovat kokoontuneet yhteen keskustelemaan tapahtuneesta. Kuvassa näkyy selkeästi olevan ainakin nuoria tyttöjä ja poikia, todennäköisesti koulun oppilaita. Oppilaitoksen edessä on myös poliisi poliisiautoineen. Kuvassa poliisi on avannut poliisiauton sivuoven ja esiintyy selin kameraan päin. Kuvan keskiössä ovat yhtäältä lukion nimi ja koulun oppilaat sekä toisaalta poliisi poliisiautoineen. Uutisen viimeinen kuva on hyvin samankaltainen kuin uutisen kolmas kuva. Kuvassa näkyy helikopteri ilmassa vuoristomaisemissa, ja kuvateksti kertoo, että ensimmäinen pelastushelikopteri on onnistunut laskeutumaan onnettomuuspaikalle. Näyttämällä kuvia pelastustoimista sekä haastavasta työskentely-ympäristöstä *Ilta-Sanomien* vahvistaa pelastajien ja etsijöiden sankarikuvaa (Raittila 1996, 173).

4.2 Lennon 4U9525 tarina

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarinan alkua representoi *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-sivuston ensimmäinen uutinen, joka on julkaistu 24.3.2015 kello 12:48 ja päivitetty myöhemmin samana päivänä kello 14:59. Tarinan loppua puolestaan representoi *IS:n* verkkosivujen Germanwings-sivustolla 9.8.2015 kello 16:51 julkaistu uutinen, joka on tutkimuksen puolen vuoden tarkasteluajan viimeinen aihetta koskeva uutinen.

Klassisessa strukturalistisessa narratologiassa kertomus jakaantuu tarinaan (fabula, story) ja diskurssiin (sjuzet, discourse). Tarinalla tarkoitetaan kertomusta sellaisena, jollaisena sen kuvitellaan ”todella” tapahtuneen kertomuksen fiktiivisessä maailmassa. Diskurssilla puolestaan tarkoitetaan teoksen ilmaisutason eli sitä, miten kertomus tarinan esittää – missä järjestyksessä, kenen näkökulmasta jne. (Ks. esim. Tammi 1992, 88–91.) Sekä tässä tutkielmassa ylipäänsä että tässä alaluvussa keskityn nimenomaan tarinaan. Kerron *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-sivuston uutisista tarinan kertomisen näkökulmasta.

Kuten yllä mainitsin, tarina alkaa ensimmäisestä Germanwingsin lentoturmaa käsittelevästä uutisesta. Se on julkaistu 24.3.2015 kello 12:48. Uutista on päivitetty myöhemmin samana päivänä kello 14:59. Uutisen otsikko kuuluu näin: *Matkustajakone pudonnut maahan Alpeilla – 150:n pelätään kuolleen*. Uutisessa kerrotaan perustietoja turmasta, kuten mitä on tapahtunut, mikä lentoyhtiö, mikä on lentokoneen malli, missä sijaitsee turmapaikka, kuinka monta ihmistä oli mukana lennolla ja minkä maan kansalaisia ja niin edelleen.

Tarina jatkuu loogisessa aikajärjestyksessä niin, että lentoturmasta kerrotaan vähitellen yksityiskohtia. *IS* kertoo esimerkiksi sen, että kukaan koneessa olleesta 150 henkilöstä ei jäänyt henkiin, ja sen, että turmalentoyhtiö Germanwingsin mustaa, punaista ja keltaista sisältävä logo vaihdettiin tapauksen vuoksi sosiaalisessa mediassa musta-harmaaksi. Lentoturman syytä spekuloidaan useasta näkökulmasta ja usean eri asiantuntijan avustuksella.

Ilta-Sanomien verkkosivujen lukijoiden tunteisiin vedotaan otsikkotasolla hyvin monessa eri uutisessa. Esimerkiksi *IS*:n Germanwings-sivuston uutinen numero 21 kertoo lentoturmassa kuolleen 16 lukiolaista samasta saksalaisesta koulusta. Uutinen sanoo suurimman osan matkustajista olleen aikuisia, mutta joukossa olleen myös 16 lukiolaista ja kaksi vauvaa. Uutinen kertoo Saksan opetusministerin sekä Haltern am Seen kaupungissa sijaitsevan Joseph-König -lukion rehtorin vahvistaneen lukion opiskelijoiden ja kahden opettajan olleen turmakoneessa.

Yleisön tunteisiin vedotaan jälleen vahvasti Germanwings-uutisessa numero 30. Kyseessä on sama uutinen, joka paljastaa ensimmäisen kerran turman aiheuttaneen henkilön tittelin, nimen ja iän: perämies Andreas Lubitz, 28 vuotta vanha. Uutinen kertoo, että lentoturma aiheutui todennäköisesti perämiehen tahallisen toiminnan seurauksena. Samassa uutisessa kerrotaan, että lentoturman uhrit kuolivat silmänräpäyksessä. Uutinen kuvailee hyvin yksityiskohtaisesti lennolla mukana olleita matkustajia. Lentokoneessa matkusti lukiolaisten ja näiden kahden opettajan lisäksi muun muassa tunnettu 34-vuotias oopperalaulaja Maria Radner yhdessä aviomiehensä ja pienen vauvansa kanssa. Koneessa istui myös toinen musiikin ammattilainen, 54-vuotias bassobaritoni Oleg Bryjak. *Ilta-Sanomien* väliotsikot uutisessa kuuluvat seuraavasti: *Opiskelijaryhmä, oopperalaulajia ja vauva; Kolme sukupolvea samasta perheestä; Kahden lapsen isä; Sairaanhoidaja palasi lomalta poikansa kanssa; Maailmanmatkaaja; Urheilutoimittajat matkalla Itävaltaan; Matkusti Espanjaan tapaamaan miestään.*

Yksityiskohtainen ja tunteita herättävä uutisointi jatkuu loppuun asti. Esimerkiksi *IS*:n verkkosivujen Germanwings-uutinen numero 43 kertoo lentokoneen kapteenin yrittäneen ohjaamoon sisään kirveellä. Uutinen numero 46 puolestaan näyttää kuvan surevista omaisista, jotka Germanwings on lennättänyt Ranskan Marseilleen. Lentoyhtiön sanotaan avaavan paikalle avustuskeskuksen lentoturman uhrien läheisille sekä tarjoavan heille psykologista tukea. Raittilan (1994, 76) mukaan normaalissa onnettomuustapauksessa

yleinen etu ei edellytä omaisten tuskan julkista esittämistä. Silti onnettomuuksien uhrien sekä näiden omaisten surun kuvaaminen on erityisesti iltapäivälehtien tyyppillistä sisältöä.

IS vertaa useaan eri otteeseen erilaisia suomalaisia ja saksalaisia instituutioita keskenään. Vertailun kohteena ovat niin maiden lentoyhtiöiden toimintatavat kuin lentäjien terveystarkastuksetkin. Mainitsemalla esimerkiksi sen, että suomalaisella lentoyhtiö Finnairilla on ollut jo pitkään käytössään tapa, jonka mukaan lentokoneen ohjaamossa on oltava aina vähintään kaksi miehistön jäsentä, *Ilta-Sanomat* luo suomalaisessa yleisössä eräänlaista kansallista ylpeyden aihetta.

Kuten luvun alussa mainitsin, tarina päättyy 9.8.2015 kello 16:51 julkaistuun uutiseen. Tässä *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwingsin lentoturmaa koskevassa uutisessa kerrotaan, että turman omaiset yrittävät hakea korvauksia USA:n kautta, sillä lentoyhtiö Lufthansan tarjous ei heitä miellyttänyt. *IS* siteeraa saksalaiselle *Bild am Sonntag* -lehdelle haastattelun antanutta lentoturman uhrien omaisia edustavaa asianajaja Elmar Giemullaa. Giemullan mukaan Yhdysvalloista on hyvät mahdollisuudet löytää sopiva oikeusistuin käsittelemään korvauksiin liittyvää oikeusjuttua. Giemullan kerrotaan edustavan yhteensä 37 eri perhettä. *IS*:n mukaan asianajaja ei haastattelussa tarkentanut sitä, millä perusteilla saksalaista lentoyhtiötä koskeva juttu otettaisiin käsittelyyn Yhdysvalloissa.

Seuraavaksi analysoin tutkimaani tarinaa eli Germanwingsin lentoturman uutisointia *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla Vladimir Proppin nimeämien ja John Fiskin jaottelemien ihmesadun funktioiden kautta. Ovatko ihmesadun funktiot sovellettavissa tabloidimedian kirjoittamiin faktapohjaisiin uutisiin?

Proppin funktiot Fiskin (1987, 136–137) jaottelemana ovat seuraavat: valmistelu (*preparation*), hankaluudet (*complication*), siirtyminen (*transference*), taistelu (*struggle*), paluu (*return*) ja tunnistaminen (*recognition*). Proppin mukaan funktiot eli elementit vastaavat tiettyä toimintaa ja esiintyvät aina samassa järjestyksessä. Kaikki kuusi

funktiokategoriaa sisältävät useampia ihmesadulle tyypillisiä funktioita. Ensimmäinen funktioryhmä sisältää tarinan alkuasetelman, kun jotain negatiivista tapahtuu. Toinen funktioryhmä sisältää hankaluuksien konkretisoitumisen ja ilmenemisen. Kolmas funktioryhmä sisältää määräpaikkaan eli taisteluareenalle siirtymisen. Neljäs funktioryhmä sisältää onnettomuutta tai pahan poistamista vastaan käyvän taistelun. Viides funktioryhmä sisältää vaikeasta tehtävästä suoriutumisen. Kuudes funktioryhmä sisältää tarinan sankarin kannalta onnellisen lopun.

Funktoryhmä	Vastaavuus tarinassa <i>Germanwingsin lentoturman uutisointi Ilta-Sanomien verkkosivuilla</i>
1. Valmistelu (<i>preparation</i>): poissaolo, kielto, kiellon rikkominen, tiedustelu, tiedon antaminen/tiedon toimittaminen, petos, petoksen uhriksi joutuminen	Valmisteluosassa muodostetaan tarinan lähtökohta. Germanwingsin lento 4U9525 putoaa maahan Ranskan Alpeilla tiistaina aamupäivällä 24.3.2015. <i>Ilta-Sanomien</i> verkkosivujen ensimmäinen uutinen aiheesta ilmestyy turmapäivänä kello 12:48. Uutinen kertoo mitä on tapahtunut, ja että 150 ihmisen pelätään kuolleen.
2. Hankaluudet (<i>complication</i>): konnuus, puute, onnettomuudesta tiedottaminen/kehotus, päätös varatoimiin ryhtymisestä	Hankaluudet alkavat viimeistään, kun lentoturmasta tiedotetaan lisää yksityiskohtaisia ja järkyttäviä tietoja. Keskiviikkona 25.3.2015 kello 6:24 julkaistu uutinen (uutinen numero 18) ei enää kerro, että 150 ihmisen pelätään tai oletetaan kuolleen turmassa, vaan uutisoinnin diskurssi muuttuu kun uutisessa kerrotaan

	<p>ensimmäisen kerran 150 kuolonuhrista. Lentokoneen mustat laatikot vakuuttavat lentoturman todennäköisen syyn olevan lentoperämiehen tahallinen toiminta. Ohjaamon ääniä tallentavan mustan laatikon kerrotaan löytyneen jo turmapäivänä (uutinen numero 17), kun taas teknistä dataa tallentavan mustan laatikon kerrotaan löytyneen vasta 2.4.2015 (uutinen numero 67). Ensiksi löytyneen mustan laatikon perusteella selviää, että perämies oli koko ajan tajuissaan, mutta ei vastannut miehistön tai lennonjohdon yhteydenottoihin. Mustan laatikon äänitallenne paljastaa myös muun muassa matkustajien kauhunhuudot vähän ennen törmäystä. Jälkimmäisenä löytynyt musta laatikko vahvistaa Lubitzin lentäneen tahallaan päin vuorensinämää.</p>
<p>3. Siirtyminen (<i>transference</i>): lähtö, lahjoittajan antama haaste/kokeen määrääminen, sankarin reaktio/kokeen kohtaaminen, taikaesineen saaminen, siirtyminen määräpaikkaan</p>	<p><i>Ilta-Sanomat</i> kertoo verkkosivuillaan turmapäivänä kello 14:12 (uutinen numero viisi), että turmapaikka on vuoristossa, jonne on erittäin vaikea päästä. Digne-Les-Bainsin poliisi kertoo tekevänsä kaikkensa päästäkseen turmapaikalle niin pian kuin mahdollista. Yhteensä 150 poliisin kerrotaan olevan valmiuksissa. Kello 14:43 julkaistu uutinen numero kuusi kertoo pelastustoimien olevan käynnissä. Siirtymistä tapahtuu seuraavaksi 26.3.2015</p>

	<p>kello 18:49 julkaistussa uutisessa (uutinen numero 33), joka kertoo poliisin tekevän parhaillaan kotietsintää turmaperämiehen kotona Düsseldorfissa Saksassa. Seuraava uutinen, joka on julkaistu samana päivänä kello 19:27 (uutinen numero 34) kertoo poliisin tutkineen tänään myös Lubitzin vanhempien kotitalon Saksan Montabaurissa. Tutkimani media <i>Ilta-Sanomat</i> siirtyy konkreettisesti Saksaan 27.3.2015 kello 3:56 (uutinen numero 40) julkaistussa uutisessa: <i>IS Saksassa: Perämiehen kotikaupunki meni sekaisin – ”Ymmärrän jos haluaa kuolla, mutta...”</i>. Tämän jälkeen siirtymistä tapahtuu 27.3.2015 kello 13:50 julkaistussa uutisessa (uutinen 46), joka kertoo Germanwingsin lennättäneen Ranskan Marseilleen uhrien läheisiä Düsseldorfista ja Barcelonasta. Lentoyhtiö Germanwingsin kerrotaan avaavan Marseilleen avustuskeskuksen lentoturman uhrien läheisille. Samaan Fiskin jaottelemaan funktior ryhmään kuuluvat sankarin reaktiot ja kokeen kohtaaminen puolestaan alkavat, kun lentokoneen kokenut kapteeni Patrick Sondheimer on suljettuna ohjaamon turvaoven ulkopuolelle ja hän ymmärtää, ettei tarinan päähenkilö ja pääsyyllinen, perämies Andreas Lubitz, päästä häntä enää takaisin ohjaamoon.</p>
--	---

<p>4. Taistelu (<i>struggle</i>): tuntomerkillä varustaminen, voitto, onnettomuuden tai puutteen poistaminen</p>	<p>Turmakoneen ohjaamosta poistunut kapteeni ei rajuistakaan yrityksistään huolimatta päässyt takaisin ohjaamoon lentokoneisiin Yhdysvaltojen terrori-iskujen (11.9.2001) johdosta määrätyn ohjaamon turvaoven vuoksi. Esimerkiksi 27.3.2015 kello 9:44 (uutinen numero 43) julkaistun uutisen otsikko on: <i>Bild: Kapteeni yritti ohjaamoon kirveellä</i>. Kapteenista uutisoidaan sankarina 7.4.2015 kello 10:50 (uutinen numero 73) julkaistussa uutisessa, jonka otsikko on: <i>Ensimmäinen kuva julki: Tässä on Germanwingsin sankarikapteeni, joka yritti murtautua ohjaamoon</i>.</p> <p>Germanwingsin lentoturman jälkeen useat lentoyhtiöt siirtyivät käytäntöön, jonka mukaan ohjaamossa on aina paikalla vähintään kaksi miehistön jäsentä.</p> <p>Lentoturman tahallisesti aiheuttaneen perämies Andreas Lubitzin, 27/28 (ikä vaihtelee), tiedetään kärsineen vakavasta masennuksesta ja mielenterveysongelmista.</p> <p>Lentoturman jälkeen lentäjien mielenterveyden tutkiminen saa aikaan paljon keskustelua, ja esimerkiksi suomalaiset ilmailualan asiantuntijat kertovat kuinka lentäjien mielenterveyttä tutkitaan Suomessa. Trafín ilmailujohtaja Pekka Hentun mukaan toimivat työkalut ja menettelyt ovat tärkeintä mielenterveyttä tutkittaessa. Hänen mukaansa nyt täytyy</p>
--	---

	keskittyä siihen, että jokainen, joka apua tarvitsee, saa apua.
<p>5. Paluu (<i>return</i>):</p> <p>takaa-ajo, pelastuminen, saapuminen tuntemattomana, valesankarin vaatimukset, vaikea tehtävä, tehtävän suorittaminen/tehtävästä suoriutuminen</p>	<p>Germanwingsin lentoturmassa tarinan päähenkilö perämies Andreas Lubitz sai surmansa myös itse, joten syyllisen kiinniottaminen, kuulusteleminen ja oikeuden eteen tuominen jää tässä tapauksessa kokonaan pois. Sen sijaan työnantaja eli turmayhtiö Germanwings, Germanwingsin emoyhtiö Lufthansa ja Saksan liittotasavalta ovat kukin vuorollaan syyttävän sormen osoittamina. Esimerkiksi 5.4.2015 kello 2:19 (uutinen 70) julkaistun uutisen otsikko on: <i>Saksa sai EU:lta moitteita lentoturvallisuudesta jo ennen Germanwingsin turmaa</i>. Tämän funktion vaikeaa tehtävää suorittavat ennen muuta turmapaikalla työskentelevät etsijät. Esimerkiksi lauantaina 28.3.2015 kello 16:56 (uutinen numero 50) julkaistun uutisen otsikko on: <i>Uhreja etsitään vuorenrinteeltä painajaismaisissa oloissa</i>. Bild: Turmakoneen perämiehen jäänteet löytyivät. Uutinen numero 52, julkaistu 28.3.2015 kello 20:19, kertoo turmakoneen perämiehen jäänteiden löytyneen. Uutinen 58, julkaistu 29.3.2015 kello 22:28, esittää uuden videon, jonka mukaan lentoturman uhrien jäänteiden etsinnästä tuli todella vaikeaa. Uutinen numero 68, julkaistu 4.4.2015 kello 16:48, kertoo tarinan</p>

	<p>sankareista. Ensinnäkin uutinen kertoo etsijöiden löytäneen turmapaikalta noin 600 ruumiin osaa, mutta ei yhtäkään kokonaista ruumista. Yhteensä 150 menehtyneen ihmisen tunnistaminen on ollut vaikeaa ja vienyt paljon aikaa. Toiseksi uutinen kertoo, että pelastuspartion ainoa nainen, Alice 32, löysi pitkään kadoksissa olleen toisen mustan laatikon 2.4.2015.</p>
<p>6. Tunnistaminen (<i>recognition</i>): paljastus, sankarin muodonmuutos, rangaistus, häät</p>	<p>Lentoturman uutisoinnin tarinassa ei esiinny ihmesadulle tyypillistä onnellista loppua. Tuhoisan ja traagisen turman ainoat positiiviset puolet liittyvät esimerkillisesti toteutuneisiin turman tutkinnan eri vaiheisiin. <i>Ilta-Sanomien</i> on turmapäivästä alkaen kertonut erittäin ahkerasti ja ammattitaitoisesti työskentelevistä viranomaisista. Kuten useista muistakin katastrofeista, myös Germanwingsin lentoturmasta otetaan oppia vastaisuuden varalle. Lentokoneiden ohjaamoihin liittyviin käytäntöihin on jo tullut merkittävä muutos, ja lentäjien mielenterveyden ja työssäjaksamisen tutkimiseen halutaan nykyistä paremmat työkalut ja käytännöt. Myös uutta tekniikkaa sisältävät lentokoneiden mustat laatikot – jotka ovat jo suunnitteilla – halutaan pian matkustuslentokoneisiin. Ne ovat jo käytössä sotilaslentokoneissa.</p> <p>Germanwingsin tarinassa <i>Ilta-Sanomien</i></p>

	<p>mukaan rangaistuksen saa emoyhtiö Lufthansa. Esimerkiksi 13.4.2015 kello 15:24 (uutinen numero 75) julkaistu uutinen <i>Lehdet: Lentoyhtiö voi joutua vastuuseen kuolemantuottamuksista Germanwingsin tuhon vuoksi</i> kertoo, että tragedia vaatii vielä pitkään selvittelyä oikeus- ja vastuukysymyksistä. Myös puolen vuoden tarkasteluajanjaksoni viimeinen uutinen pureutuu Lufthansan oikeudelliseen sekä taloudelliseen vastuuseen. Uutinen on julkaistu 9.8.2015 kello 16:51 (uutinen numero 79), ja sen otsikko on: <i>Germanwings-turman omaiset yrittävät hakea korvauksia USA:n kautta – Lufthansan tarjous ei miellyttänyt.</i></p>
--	---

4.3 Kuka Germanwings-utisissa puhuu?

Tässä alaluvussa selvitän, kuka tai ketkä henkilöt pääsevät ääneen *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-utisissa. Tutkimusaineistoani analysoimalla pyrin vastaamaan yhteen tutkimuskysymykseeni. Kysymys kuuluu seuraavasti: Ketkä henkilöt pääsevät ääneen Germanwings-utisissa?

Aineistosta selviää, että kertojaäänänen eli toimittajan lisäksi ääneen pääsevät erilaiset viran puolesta puhuvat asiantuntijat. Asiantuntijoiden kommentteja käyttämällä *Ilta-Sanomien* luo uskottavuutta uutisteksteihinsä. Julkaisemalla asiantuntijan kommentit uutisessa

iltapäivälehti ottaa sisällöllisesti askeleen lähemmäs kohti laatulehtinä pidettyjä sanomalehtiä. Ainakaan ulkopuolisen äänen ei voi nähdä vähentävän uutisen uskottavuutta. Tuomalla esiin tai jättämällä pois esimerkiksi asiantuntijoiden ja muiden henkilöiden lausahduksia *Ilta-Sanomilla* on valtaa siinä, minkälaisia tunteita lentoturma vastaanottajissa herättää.

Germanwingsin lentoturmassa on kyse erittäin vakavasta asiasta, ja lentomatkustaminen koskee vuosittain miljoonia ihmisiä, joten on hyvin tärkeää, että tiedotusvälineet raportoivat tapahtuneesta tarkasti ja totuudenmukaisesti erityisesti turvallisuuskulmasta. Luotettavien asiantuntijälähteiden kommentit tapahtuneesta joko lisäävät tai vähentävät ihmisten mahdollista lentopelkoa.

Ilta-Sanomien antaa Germanwings-uutisoinnissaan puheenvuoron erityisesti kahdelle eri suomalaisasiantuntijalle: Useaan otteeseen ääneen pääsevät Onnettomuustutkintakeskuksen johtava tutkija Ismo Aaltonen sekä Trafin ilmailujohtaja Pekka Henttu. Ismo Aaltonen kommentoi lentoturmaa ensimmäisen kerran jo uutisessa numero kolme, jonka otsikko kuuluu seuraavasti: *Germanwingsin maahan pudonnut Airbus on samaa tyyppiä kuin AirAsian turmakone*. Kyse on Indonesia AirAsian lennosta 8501, joka katosi matkalla Indonesian Surabayasta Singaporeen 28. joulukuuta 2014. Uutisessa Aaltonen toteaa turmalennon konetyypin, Airbus A320:n, olevan hyvin yleinen lentokone maailmalla.

Pekka Hentun ensimmäinen kommentti turmasta saadaan uutisessa numero 29. Uutisen otsikko on seuraava: *Onnettomuuskoneen lentäjät saattoivat menettää tajuntansa*. Henttu kertoo äänitallenteiden perusteella näyttävän siltä, ettei lentokoneen ohjaamossa ole käyty keskustelua, mikä viittaa siihen, että lentäjät ovat olleet tajuttomia vähintäänkin osan aikaa. Aaltonen ja Henttu toimivat asiantuntijoina vielä useissa myöhemmin julkaistuissa uutisissa.

Aaltosen ja Hentun lisäksi *Ilta-Sanomat* antaa puheenvuoron Suomen Lentäjiliiton turvatoimikunnan puheenjohtaja Petri Pitkäselle. Pitkänen esiintyy uutisessa numero 13, jonka otsikko kuuluu näin: *Suomalaisasiantuntija lentoturmasta: Alppien yli lennetään jatkuvasti*. Pitkänen puhuu uutisessa Alpeilla esiintyvistä vuoristoaalloista, jota syntyy, kun tuuli puhaltaa kohti vuorta ja ilma ylittää sen. Pitkänen ei usko vuoristoaallon olevan varsinainen syy lentoturmaan.

Asiantuntijoiden ohella, uutisissa 14 ja 31, organisaatioiden tiedottajat saavat puheenvuoron. Ensimmäisenä mainitun uutisen otsikko on seuraava: *Ulkoministeriö: Lähetystöt etsivät matkustajalista*. Uutisessa ulkoministeriön viestintäpäivystäjä Ari Honkanen vakuuttaa, että Suomen Berliinin suurlähetystö tekee kaikkensa saadakseen matkustajalistan käsiinsä. Jälkimmäisenä mainitun uutisen otsikko kuuluu näin: *Merkittävä ero turvakäytännössä – Germanwingsin tragedia ei mahdollinen Finnairilla*. Uutisessa Finnairin viestintäpäällikkö Mari Rouvi kertoo *Ilta-Sanomille*, että Finnairilla on määriteltynä toimintatapana se, että ohjaamoon jää aina kaksi henkilöä. Rouvin kommentti suomalaisen lentoyhtiön toimintatavasta lisää luottamusta kotimaiseen reitti- ja lomalentoliikennettä harjoittavaan konserniin.

IS:n Germanwings-uutisessa numero 37 on jälleen mukana uusi asiantuntija. Uutisjutun otsikko on seuraava: *Lentäjä vastaa: Onko lentokoneen ohjaamon ovi jo liian turvallinen?* Kyseisessä uutisessa ääneen pääsee vuorostaan Suomen lentäjiliiton turvatoimikunnan varapuheenjohtaja ja lentäjä Jussi Ekman. Ekmanin mielestä nykyiset turvallisuusmääräykset ohjaamon oven käytöstä eivät ole liioiteltuja.

Ilta-Sanomien verkkosivujen Germanwings-sivuston uutisessa numero 40 *IS:n* toimittaja Anna Nuutinen on paikan päällä pienessä Montabaurin kaupungissa Saksassa, missä sijaitsee Andreas Lubitzin vanhempien kotitalo. Toimittaja on saapunut Lubitzin kotikaupunkiin muun muassa haastattelemaan naapurustossa asuvia ihmisiä. Tieto Lubitzin osallisuudesta lentoturmaan on tullut edellisenä päivänä julki, ja poliisi on suorittanut kotietsinnän Lubitzin vanhempien asuintalossa. Toimittaja Nuutinen haastattelee Günther- ja Dmitri-nimisiä

miehiä, jotka asuvat lähistöllä. Günther sanoo ymmärtävänsä masentuneen ihmisen halun kuolla, mutta 149 viattoman ihmisen viemistä mukana kuolemaan hän ei ymmärrä. Dmitri puolestaan kertoo tunteneensa Lubitzin näöltä sekä tervehtineensä tätä aina miehen ajaessa vastaan autollaan. Dmitri sanoo olevansa hyvin järkyttynyt tapahtuneesta sekä ihmettelevän, kun pieni 13 000 asukkaan kotikylä on nyt koko maailman katseen alla.

Germanwings- uutisten 54 ja 55 otsikot ovat täysin samat. Myös uutisten asiasisältö on sama. Kuvien määrä, kuvien sisältö ja niiden sijoittelu on ainoa asia, joka erottaa uutiset toisistaan. Otsikko uutisissa kuuluu näin: *Näin lentäjien mielenterveyttä tutkitaan Suomessa – "Oletko uneton? Onko ollut stressiä?"*. Uutisissa esiintyy Trafín liikennelääketiedeyksikön asiantuntijalääkäri Markku Vanhanen.

Myös uutisessa numero 60 ääneen pääsee suomalainen lääkäri, ilmailulääkäri Pentti Kuronen. Uutisen otsikko on seuraava: *Germanwingsin perämiehellä itsemurha-aikeita – Suomalaislääkäri: "On mahdollista salata"*. Uutisessa Kuronen sanoo pitävänsä hyvin yllättävänä tietona sitä, että perämies Andreas Lubitz on voinut päästä ammattilentäjäksi saatuaan aiemmin hoitoa itsemurha-aikeisiinsa. Kuronen sanoo, että henkilön on mahdollista salata hoitohistoriansa niiltä tahoilta, jotka antavat lentäjän koulutuksen tai lentolupakirjan.

Edellä mainitsemieni suomalaisasiantuntijoiden, organisaatioiden tiedottajien ja yksityishenkilöiden lisäksi *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisoinnissa esiintyy epäsuorasti liuta erilaisia henkilöitä. *Ilta-Sanomat* on käyttänyt lähteinään runsaasti ulkomaisia tiedotusvälineitä, joiden uutisoinnissa esiintyy lentoturmaa kommentoivia henkilöitä. Esimerkiksi uutisen numero 22 otsikko on seuraava: *Amerikkalainen sankarilentäjä Alppien lentoturmasta: Putoamiselle kaksi vaihtoehtoa*.

Uutisessa *Ilta-Sanomat* kertoo yhdysvaltalaisesta lentokapteeni Chesley Sullenbergeristä, joka on arvioinut amerikkalaiselle *CBS Newsille* Germanwingsin lentoturman mahdollisia

syitä. Chesley Sullenberger on sankarin etuliitteen nimeensä saanut kuuluisa lentokapteeni, joka teki onnistuneen pakkolaskun Hudson-jokeen pelastaen koneen kaikki 155 matkustajaa New Yorkissa tammikuussa 2009. Sullenbergerin mukaan lennon 4U9525:n putoaminen Ranskan Alpeilla on voinut johtua kahdesta syystä: Paineen laskiessa matkustamossa, lentäjien on pakko laskea lentokorkeutta, jotta ihmisten on helpompi hengittää. Toinen mahdollinen turman syy on se, että matkustamossa on ollut tulipalo tai savua. Myös tässä tilanteessa lentokoneen on pakko laskeutua välittömästi. Mahdollisia syitä siihen, miksi lentäjät eivät lähettäneet hätäkutsua ennen putoamista sankarikapteeni näkee olevan myös kaksi: joko lentäjät yrittivät ratkaista käynnissä olevaa tilannetta erittäin intensiivisesti tai he eivät yksinkertaisesti enää pystyneet lähettämään hätäkutsua. Sullenberger painottaa, että lentäjien ensisijainen tehtävä on lentää konetta ja yrittää ratkaista ongelmat. Kommunikointi tulee vasta tämän jälkeen.

Muita *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-utisoinnissa epäsuorasti esiintyviä henkilöitä kommentteineen ovat muun muassa lentoturman ranskalainen tutkinnanjohtaja, oikeuslaitoksen syyttäjät ja muut virkamiehet, syyttäjän tiedottaja, erilaiset ulkomaalaiset asiantuntijat, Lufthansan ja Germanwingsin toimitusjohtajat sekä lentoturmaa koskeneiden valtioiden – etenkin Ranskan, Saksan ja Espanjan – ylin johto. Esimerkiksi uutisen numero kaksi otsikko on seuraava: *Presidentti Francois Hollande: Alppien turmassa ei oleteta olevan eloonjääneitä*. Uutinen sisältää videon Pariisissa pidetystä tiedotustilaisuudesta, jossa Ranskan presidentti puhuu tapahtuneesta lentoturmasta. *Ilta-Sanomien* julkaisee tiedotustilaisuuden toisena Germanwings-utisenaan. Jo ensimmäisessä uutisessa *Ilta-Sanomien* tiedottaa presidentti Hollanden esittämät surunvalittelut lentoturman uhrien omaisille, mutta toisessa uutisessa vaikutusvaltaisen henkilön kommentti nostettuna otsikkotasolle luo vastaanottajissa tunteen asian vakavuudesta, suuruudesta ja järkyttävyydestä.

4.4 Millaisia toimijoita uutisoinnissa esiintyy?

Tässä alaluvussa tarkastelen sitä, millaisia Proppin nimeämiä ihmesadun toimijoita uutisoinnissa esiintyy. Tutkimusaineistoani analysoimalla pyrin vastaamaan yhteen tutkimuskysymykseeni. Tarkastelen toimijoita kolmen alaluvun kautta. Ensimmäinen alaluku keskittyy syyllisyyden teemaan. Toinen alaluku käsittelee Germanwingsin tarinan sankareita. Kolmas alaluku tarkastelee Proppin nimeämiä ihmesadun toimijoita *Ilta-Sanomien* Germanwings-uutisoinnin näkökulmasta. Onko faktapohjaista uutistarinaa kertovasta aiheesta löydettävissä kaikki seitsemän ihmesadun toimijaa?

4.4.1 Syyllinen vai syylliset

Hyvin pian sen jälkeen, kun tieto lentoturmasta saavutti joukkotiedotusvälineet ja ensitiedot tapahtuneesta levisivät julkisuuteen, suuri ja tiedonjanoinen yleisö jäi malttamattomana odottamaan lisätietoja tapahtuneesta. Tiedotusvälineet julkaisivat lisätietoja sitä mukaa kuin niitä käsiinsä saivat.

Tutkimusaineistoni ensimmäisen uutisen otsikko kuuluu näin: *Matkustajakone pudonnut maahan Alpeilla – 150:n pelätään kuolleen*. Uutinen on julkaistu *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla 24.3. kello 12:48. Juttua on päivitetty 24.3. kello 14:59. Ensimmäisessä uutisessa kerrotaan perustietoja turmalennosta, kuten lentoyhtiö, lennon numero, lentokoneen malli, lähtöpaikka ja määränpää, turman tapahtumapaikka, lentokoneessa olleiden ihmisten lukumäärä ja näiden mahdollisia kansallisuuksia. Tässä kohtaa *Ilta-Sanomien* on jo ainakin jollain tasolla vastannut kysymyksiin ”mitä”, ”missä” ja ”milloin”.

Lentoturman mahdollisia syitä spekulointiin hyvin useassa mediassa. Myös *Ilta-Sanomien* spekuloi, itseksensä ja asiantuntijoiden avulla. Mahdollisina syinä pidettiin lähinnä teknisiä

ongelmia, paineistushäiriötä tai tulipaloa. Uutisessa numero 17 *Ilta-Sanomat* kirjoittaa seuraavaa: *IS seuraa hetki hetkeltä: "Tällä hetkellä pidämme sitä onnettomuutena"*. Uutisessa *Ilta-Sanomat* kertoo Germanwingsin emoyhtiö Lufthansan lähtevän siitä oletuksesta, että Alpeilla sattunut turma oli onnettomuus ja kaikki muut teoriat ovat spekulointia. Näin ollen esimerkiksi terrorismin ja muun tahallisen toiminnan osallisuus lentoturmaan suljetaan pois.

Kuten edellä mainitsin, *Ilta-Sanomat* spekuloi myös itse. Lehti kirjoittaa useassa uutisessaan siitä, että Germanwingsin turmakoneen konetyyppi Airbus A320 on hyvin yleinen lentokone maailmalla. *IS* kertoo koneen olevan käytössä myös Finnairilla. Uutisessa numero 10 *IS* kertoo Finnairilla olleen vakava vaaratilanne vastaavassa koneessa vuonna 2011. Tällöin lennon vaaratilanne johtui paineistushäiriöstä. *Ilta-Sanomat* mainitsee Germanwingsin turmakoneen olleen myös samaa tyyppiä kuin AirAsian Indonesiasta Singaporeen matkalla ollut turmakone, joka syöksyi Jaavanmereen joulukuussa 2014.

Uutisen numero 11 otsikko kuuluu näin: *Turmayhtiö liikennöinyt myös Suomesta*. Tämä uutinen alleviivaa sitä, että Germanwings on niin sanottu halpalentoyhtiö. Uutinen kertoo, kuinka halpalentoyhtiö Germanwings lensi Helsingin ja Kölnin väliä syksyyn 2007 saakka. Germanwingsin tavoitteena oli tuolloin lennättää matkustajia pienten sivukenttien sijaan suoraan pääkentiltä toisille. Kohderyhmäksi Germanwings segmentoi bisnesväen, mutta se joutui vetäytymään Suomesta syksyllä 2007. Syytä vetäytymiseen *Ilta-Sanomat* ei tarkemmin määrittele. Vuonna 2009 Germanwings fuusioitui osaksi Lufthansaa. Kertomalla turmayhtiön historiasta Suomessa *IS*:n uutinen tuo tapahtuneen lähemmäs suomalaisia.

Uutinen numero 30 on merkittävässä asemassa *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisoinnissa. Uutisen otsikko on seuraava: *Germanwingsin lentoturman uhrin kuolivat silmänräpäyksessä – tällaisia he olivat*. Tämä 26.3. kello 16:24 julkaistu uutinen raportoi surmansa saaneiden henkilöiden yksityiskohtaisten esittelyjen ohessa sen, että Alppien tiistaisen lentoturman tutkinnassa on ilmennyt karmea yksityiskohta. Lentoturman ranskalainen tutkinnanjohtaja, syyttäjä Brice Robin on vahvistanut tiedotustilaisuudessaan,

että koneen kokenut kapteeni oli poistunut Airbus A320:n ohjaamosta ennen turmaa eikä ohjaamoon jäänyt perämies enää päästänyt häntä takaisin sisälle. Kuten aiemmin luvussa 5.2. esitin, tässä uutisessa *Ilta-Sanomat* julkaisee ensimmäisen kerran perämiehen tittelin, nimen ja iän: perämies Andreas Lubitz, 28 vuotta vanha. Uutinen sisältää myös kuvan perämiehestä. Kuva on sama, joka on levinnyt maailmanlaajuisesti eri medioiden julkaisemana: Lubitzin Facebook-tilin valokuvasta otetussa kuvakaappauksessa aivan tavallisen oloinen nuori mies istuu San Franciscon Golden Gate -sillan kupeessa. Tämä *IS*:n uutinen vastaa jo jollain tasolla kysymyssanaan ”miten”.

Uutisen numero 32 otsikko on: *Perämies ohjasi matkustajakoneen tahallaan päin vuorta – ”Viimeisenä kuului vain huutoa”*. Tässä uutisessa tutkinnanjohtajana toimiva syyttäjä kertoo mustan laatikon äänitallenteiden varmistavan sen, että ohjaamoon yksin jäänyt perämies käänsi laskeutumiskytkimen päälle. Marseilalaisen tutkinnanjohtajan mukaan mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että Lubitzin tahallinen teko olisi terroristiteko.

Vaikka selvisi, että perämies Andreas Lubitz aiheutti tahallisella toiminnallaan Germanwingsin lentoturman, ja näin ollen syyllinen turmaan löytyi, ei syyllisten etsiminen jäänyt siihen. Lubitz menehtyi turmassa myös itse, eikä siten joutunut vastuuseen teostaan. Usein erilaisten katastrofien ja tragedioiden jälkeen media muiden mukana tuntuu etsivän jotain konkreettista, jota tapahtuneesta voisi edes osittain syyttää. Yksittäisen asian, yhden tai useamman henkilön tai kokonaisen instituution syyttäminen ja asettaminen vastuuseen tapahtuneesta voi ajatella kuuluvan katastrofista tai tragediasta toipumisen prosessiin.

Alun spekulatioiden sekä todellisen syyn ja syyllisen löytymisen jälkeen alkoi Andreas Lubitzin teon motiivin selvittäminen. Tämän ohessa syyttävä sormi osoitti moneen eri tahoon. Ensimmäiseksi sormi osoitti lentokoneen ohjaamon oveen, kun pohdittiin, onko lentokoneen ohjaamon ovi jo liian turvallinen.

Ilta-Sanomien uutisen numero 37 videolla näytetään, kuinka lentokoneen ohjaamon ovi toimii. Trafin ilmailujohtaja Pekka Hentun mukaan lentokoneen ohjaamon turvallisuutta ei ole korostettu liikaa. Henttu sekä Suomen lentäjiliiton turvatoimikunnan varapuheenjohtaja ja lentäjä Jussi Ekman ovat molemmat samaa mieltä siitä, etteivät nykyiset turvallisuusmääräykset ohjaamon oven käytöstä ole lainkaan liioiteltuja. Henttu ja Ekman näkevät sen sijaan haasteena sen, että miehistön jäsen ylipäänsä päätyy käyttämään ”turvaovea” toista miehistön jäsentä vastaan.

Uutinen numero 38 jatkaa siitä, mihin edellinen uutinen jäi. Uutisen huomiota herättävä otsikko on: *Turvallisuusmääräys koitui turmakoneen matkustajien kohtaloksi – ”Vanha lääke olikin myrky”*. Uutinen kertoo kuinka Yhdysvaltojen terrori-iskujen seurauksena yli 60-paikkaisille matkustajakoneille määrättiin luodinkestävä turvaovi, jonka lukituksen ohjaukseen kehitettiin tietty logiikka. Tässä kohtaa *Ilta-Sanomien* nostaa esiin sen, että suomalaisella lentoyhtiö Finnairilla turvamääräykset ovat olleet kireämmät jo ennen Alppien turmaa. Uutinen ilmoittaa Euroopan lentoturvallisuusvirasto Easa:n julkaisevan seuraavana päivänä hätätiedotteen, jossa lentoyhtiöitä suositellaan siirtymään menettelyyn, jossa ketään ei jätetä yksin ohjaamoon.

Lentokoneen ohjaamon oveen ja siihen liittyviin käytäntöihin kohdistuneen huomion jälkeen kritiikin kohteeksi joutui Lufthansa. *Ilta-Sanomien* uutinen numero 44 kertoo, ettei Lufthansa aio muuttaa ohjaamokäytäntöään. Lufthansan toimitusjohtaja Carsten Spohr korostaa Germanwingsin lentoturman olevan yksittäistapaus, joten käytäntöjä ei ole tarvetta muuttaa. Myöhemmin Spohr kuitenkin kommentoi saksalaiskanava *ARD*:lle, että yhtiö on valmis keskustelemaan aiheesta sekä selvittämään, onko olemassa jotain toimenpiteitä, joilla lentoturvallisuutta voi nopeasti parantaa.

Seuraavaksi mediassa oli jälleen merkittävä uutinen kerrottavanaan. *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-sivuston uutisen numero 48 otsikko on seuraava: *Poliisilähde medialle: Turmakoneen perämiehen asunnosta tehtiin merkittävä löytö*. Uutinen kertoo poliisilähteen paljastaneen brittiläisille *Daily Mailille* sekä *The Timesille* perämiehen

Düsseldorfin asunnosta löytyneen jotain kiinnostavaa, joka voi olla hyvin merkittävä johtolanka siihen, mitä on tapahtunut. Poliisilähde ei kuitenkaan paljasta, mikä löytö on. Samassa uutisessa sanotaan, että *STT*:n ja saksalaislehti *Bildin* mukaan Andreas Lubitz oli juuri ennen turmaa eronnut naisystävästään.

Ilta-Sanomien Germanwings-uutinen numero 49 tiedottaa Düsseldorfin yliopistosairaalan kertoneen uutistoimisto *Reutersille*, että Lubitz oli pari viikkoa aiemmin sairaalassa hakemassa diagnoosia. Saksalaismedian mukaan turmakoneen perämies oli sairauslomalla lentopäivänä. Syyttäjän kerrotaan vahvistaneen asian. Uutinen kertoo myös kotietsinnässä paljastuneen, että Lubitz oli repinyt useita sairausloma-asiakirjoja. Vielä ei kuitenkaan tiedetä, oliko Lubitz kertonut sairauslomastaan työnantajalleen.

Ilta-Sanomien Germanwings-uutinen numero 53 paljastaa syyn siihen, miksi Lubitz hakeutui lääkäriin ennen turmaa. Uutinen kertoo, että *Welt am Sonntag* -lehden saamien tietojen mukaan tutkijat ovat löytäneet runsaan määrän psyykkisten sairauksien hoitoon käytettäviä lääkkeitä perämies Andreas Lubitzin kotoa. Tutkijan mukaan mies kärsi sekä voimakkaasta rasitussyndroomasta että vakavasta masennuksesta. *New York Timesin* ja *Bildin* mukaan Lubitz olisi kuitenkin hakenut lääkäriltä apua näköongelmiinsa ennen lentoturmaa.

Sen jälkeen, kun Lubitzin terveysasioista oli keskusteltu muun muassa siitä näkökulmasta olisiko Lubitzia hoitaneilla lääkäreillä tai hänen työnantajallaan Germanwingsillä osavastuu tapahtuneesta, suurennuslasin alla oli jälleen Germanwingsin emoyhtiö Lufthansa. *Ilta-Sanomien* uutinen numero 64 kertoo lentoyhtiö Lufthansan luovuttaneen turman tutkintaa johtavalle ranskalaissyöttäjälle lentäjäksi opiskelleen Lubitzin ja tämän opettajien välistä kirjeenvaihtoa. Papereista selviää, että Andreas Lubitz oli kertonut Lufthansalle jo vuonna 2009 sairastavansa vakavaa masennusta. Tämä tieto herättää väistämättä kysymyksen siitä, mitä Lufthansa teki tällä tiedolla vai tekikö mitään. Ennen kaikkea, olisiko Lufthansan pitänyt estää Lubitzin lentoluvan saanti.

Ilta-Sanomien verkkosivujen Germanwings-uutinen numero 66 on varsinainen yllätyskäänne lentoturman uutisoinnin tarinassa. Uutisen otsikko on seuraava: *Ruotsalaisiasiantuntija: Andreas Lubitz on ehkä tuomittu liian aikaisin*. Uutinen kertoo uutistoimisto TT:n haastattelemasta ruotsalaisesta ilmailuasiantuntija Hans Kjällistä, jonka mukaan on mahdollista, että perämies Andreas Lubitz on ehkä tuomittu liian aikaisin. Kjäll sanoo olevan periaatteessa mahdollista, että Lubitz menetti paineistusongelman ja happivajeen takia tajuntansa eikä kyennyt avaamaan ovea ohjaamosta poistuneelle lentokapteenille. Kjäll spekuloi kapteenin saattaneen lähteä pois ohjaamosta hakemaan lisähappimaskia tai -pulloa eikä kyenneen palaamaan takaisin ohjaamoon oven mentyä väärään asentoon ja lukkiuduttua. Turman tutkijoiden mukaan Lubitz on kuitenkin ollut tajuissaan ja tietoisesti estänyt kapteenin sisäänpääsyn. Uutinen sanoo myös koneen tehneen ohjausliikkeitä, mikä viittaisi siihen, että Lubitz ohjasi sitä.

IS:n Germanwings-uutinen numero 70 siirtää syyttävän sormen kohti kokonaista valtiota, nimittäin Saksan liittotasavaltaa. Uutinen kertoo, että Saksa sai EU:lta moitteita lentoturvallisuudesta jo ennen Germanwingsin turmaa. Talouslehti *The Wall Street Journalin* mukaan Saksan ilmailuviranomaisinstituutio kärsi alimiehityksestä, mikä saattoi heikentää sen kykyä suorittaa turvatarkastuksia lentokoneille ja niiden miehistöille. Työntekijöiden vajauksen sanotaan vaikuttaneen myös terveystarkastuksiin. Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASA vahvistaa, että Saksan ilmailuviranomaisinstituutio oli boikotoinut yleisiä lentoturvallisuusmääräyksiä useita kertoja.

Lufthansan lentoyhtiö on jälleen huomion keskipisteenä, kun *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutinen numero 75 tiedottaa, että saksalaislehtien *Bild am Sonntagin* ja *Focuksen* mukaan lentoyhtiö voi joutua vastuuseen kuolemantuottamuksista Germanwingsin tuhon vuoksi. Tämä johtuu siitä, että saksalaislehtien mukaan Lufthansan oma lääkäri oli antanut mielenterveysongelmista kärsivälle perämiehelle luvan lentää. Näin ollen Lufthansa pitäisi mahdollisesti saattaa yhtiönä rikosoikeudelliseen vastuuseen. *Focus*-lehden mukaan Lufthansa olisi itse pyytänyt rikostutkintaa ja lähettänyt Lubitzin terveydentilaa koskevat asiakirjat Ranskan viranomaisille tutkittaviksi.

IS:n Germanwings-sivuston uutisen numero 78 otsikko on: *Syyttäjä Germanwingsin perämiehestä: Otti yhteyden kymmeniin lääkäreihin ennen turmaa*. Uutinen kumoaa joitakin aiemmin julkaistujen uutisten asiasisältöjä. Aiemmin huhtikuussa on tiedotettu, että Lubitz olisi konsultoinut viittä lääkäriä psyykkisten oireiden takia. Syyttäjä Brice Robin kommentoi kuitenkin nyt kesäkuussa yhdysvaltalaislehti AP:lle, että kyse on huomattavasti suuremmasta määrästä lääkäreitä. Uutinen kertoo, että Lufthansan omat lääkärit olivat suositelleet mielenterveysongelmista kärsivälle Lubitzille psykiatrisen hoidon jatkamista, vaikka yhtiöstä riippumaton lääkäri oli antanut hänelle vuonna 2009 luvan jatkaa lentäjän opintojaan.

4.4.2 Sankarit ja sankaritar

Kaikissa hyvissä tarinoissa on sankarinsa. Sekä kansanperinteessä että kirjallisuudessa sankarit ja sankarittaret ovat usein tarinan päähahmoja, jotka edustavat usein positiivisia arvoja. Sankariksi kutsutaan myös muita hahmoja, jotka tekevät merkittäviä urotoita. Tavallisesta hahmosta sankari eroaa epätavallisten kykyjensä ja rohkeutensa vuoksi, joita hyväksi käyttäen hän ylittää sankarillisiin tekoihin.

Sankarille ominaiset peruspiirteet on kirjattu ylös jo antiikin aikakautena. Aristoteleen (suom. 1997) *Runousopissa* kerrotaan, että tarinan päähahmon eli *protagonistin* on omattava kunniallisia ja hyveellisiä luonteenpiirteitä. Nämä luonteenpiirteet auttavat yleisöä samastumaan häneen. Etenkin sankarin kohtaamat koettelemukset ja vaikeudet saavat yleisön samastumaan sankariin.

Vladimir Proppin (1968) mukaan tarinoiden sankarit vaihtuvat, mutta heidän toimintansa pysyy hyvin samankaltaisena eli samat toiminnat toistuvat sadusta ja tarinasta toiseen. Pelkistetysti sanoen sankari tekee uroteon, kohtaa erilaisia vastoinkäymisiä ja vaikeuksia sekä selviää lopulta voittajana saaden sankarinviihtan ylleen.

Proppin [1975] mukaan kertomuksen juonirakenne perustuu ennen muuta sankarin ja konnan keskinäiseen toimintaan. Konna aiheuttaa toiminnallaan tasapainon häiriintymisen yhteisössä ja siten antaa sankarille motiivin omalle toiminnalleen. Sankari pyrkii toiminnallaan palauttamaan hyvän yhteisölle. Hyvän symbolina voi olla esimerkiksi prinsessa tai valtikka. Pahan poistaminen on uroteko, josta sankari eli päähenkilö palkitaan. Palkitsemisessa päähenkilö saavuttaa sankarin arvon, yhteiskunnallista statusta sekä henkilökohtaisen onnen esimerkiksi saamalla prinsessan itselleen. Urotekoa toteuttavaa sankaria on sekä auttanut että vastustanut joukko hahmoja. (Ks. Karvonen 1988.)

Germanwingsin lentoturman uutisointi sisältää sankarin jos toisenkin. Ensimmäisenä sankarin viitat pukevat ylleen erittäin haastavassa maastossa ja vaikeissa olosuhteissa työskentelevät pelastajat ja etsijät. Heillä edessä olevasta vaikeasta ja fyysisesti sekä henkisesti raskaasta työstä uutisoidaan *IS*:n verkkosivuilla ensimmäisen kerran jo uutisessa numero 5. Tällöin ranskalaislehti *Les Echos* siteeraava *IS* kertoo, että helikopterista on nähty lentokoneen hylky ja ruumiita. Poliisiviranomaisten mukaan turmapaikka sijaitsee vuoristossa, jonne on erittäin vaikea päästä.

Ilta-Sanomien Germanwings-uutisen numero 50 otsikko kuuluu: *Uhreja etsitään vuorenrinteeltä painajaismaisissa oloissa*. Uutinen sisältää *Reutersin* videon, joka näyttää helikopterien lentoa turma-alueella Ranskan Alpeilla. Uutinen kertoo, että lähellä Digne-Les-Bainsin kaupunkia sijaitseva turmapaikka on niin jyrkässä rinteessä, että pelastustyöntekijöiden on käytettävä kiipeilyvarusteita köysineen pystyäkseen edes liikkumaan alueella. Ruumiiden jäänteitä sisältävät säkit nousevat osa osalta ja pussi pussilta vajereilla ylös kymmenien metrien korkeuteen vuoristotuulella tasapainotteleviin helikoptereihin. Pelastustyöntekijät kiinnittävät punaisia lippuja paikkoihin, joista löytävät lisää ruumiinosia. Kaikkien ruumiin- ja koneenosien löytöpaikat merkitään tarkasti karttaan. Uutinen kertoo etsijöiden toimivan kahden hengen tiimeissä niin, että henkilöt on kiinnitetty toisiinsa. Kun toinen etsii ja kerää löytämäänsä, toinen pitää silmällä ympäristöä, jotta molemmat pysyvät turvassa vaarallisella rinteellä. Vuoristotuulen voimistuessa liikaa työt

keskeytetään, sillä tällöin helikoptereiden ei olisi turvallista viedä etsijöitä paikalle. Uutinen sanoo pelastajista ja etsijöistä koostuvan tutkijaryhmän lisäksi 45 alppipoliisin tekevän synkkää ruumiinetsijän työtä. Alppipoliisien kerrotaan olevan harjaantuneita vuoristo-olosuhteisiin. Heidän työtänsä on helppo pitää sankari-hahmoille tyypillisesti kunniallisena ja hyveellisenä. Pelastajien ja etsijöiden työ vaarallisessa ympäristössä täyttää myös sankareille ominaisen rohkeusaspektin.

Ilta-Sanomien Germanwingsin lentoturmaa käsittelevä uutinen numero 52 kertoo turmakoneen perämiehen Andreas Lubitzin jäänteiden löytyneen turmapaikalta. *Ilta-Sanomien* siteraama saksalaislehti *Bild* on saanut vahvistuksen tiedolle ranskalaisilta tutkijoilta. Perämiehen jäänteiden sanotaan olevan tunnistettu dna-testin avulla. Uutinen 58 kertoo tutkijoiden löytäneen jo 78 uhrin dna-jäljet. Turmassa kuoli yhteensä 150 henkilöä.

IS:n Germanwings-sivuston uutinen numero 68 tuo sankaruusteemaan ja lentoturman uutisoinnin tarinaan mielenkiintoisen yksityiskohdan, kun tarina saa sankarittarensa. Uutisen otsikko kuuluu seuraavasti: *Brittilehti: Alice, 32, oli pelastuspartion ainoana naisena turmapaikalla – löysi Germanwingsin mustan laatikon*. Ensinnäkin uutinen korostaa vahvasti sukupuoliaspektia alleviivaamalla sitä, että Alice Coldefy oli ainoana naisena työskentelemässä turmapaikalla. *IS:n* uutinen kertoo Coldefyn kuvailleen brittilehti *The Mirrorille*, että hän löysi turmakoneen kauan kadoksissa olleen toisen – teknistä dataa tallentavan – mustan laatikon kapeasta rotkosta, jonne oli kertynyt paljon romua. Alicen löydöksen voi nähdä sankari-hahmolle tyypillisenä urotekona.

Germanwingsin lentoturman uutisoinnissa *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla esiintyy myös sankarin tittelin jo muutamia vuosia omannut henkilö. Alaluvussa 5.3. kerron Germanwings-uutisesta numero 22, jossa yhdysvaltalainen lentokapteeni Chesley Sullenberger arvioi amerikkalaiselle *CBS Newsille* Germanwingsin lentoturman mahdollisia syitä. Chesley Sullenberger on sankarin etuliitteen nimeensä saanut kuuluisa lentokapteeni, joka teki

onnistuneen pakkolaskun Hudson-jokeen pelastaen koneen kaikki 155 matkustajaa New Yorkissa tammikuussa 2009.

Ilta-Sanomat kirjoittaa Germanwings-utisessa numero 73 kyseisessä lentoturmassa menehtyneestä sankarikapteenista, joka yritti viimeiseen asti pelastaa paitsi oman henkensä myös kaikkien muiden koneessa olleiden ihmisten henget. Jutun otsikko kuuluu näin: *Ensimmäinen kuva julki: Tässä on Germanwingsin sankarikapteeni, joka yritti murtautua ohjaamoon.* Uutinen kertoo siitä, että Germanwings-yhtiön pääkonttorissa Kölnissä on laitettu esille traagisesti lentoturmassa menehtyneille työntekijöille muistopöytä, jossa kuva sankarikapteenista ja turman aiheuttaneesta perämiehestä on laitettu vierekkäin. *IS* siteeraa uutisessaan brittilehti *Daily Mailia*, jolle lentokapteeni Patrick Sondheimerin äiti on kommentoinut lentoturmaa. Sondheimerin äiti sanoo poikansa kuolleen sankarina yrittäessään murtaa lennon 4U9525 ohjaamon oven auki päästäkseen estämään perämies Andreas Lubitzin aikeet rysäyttää kone päin Alppeja. Äiti korostaa, että vaikka Patrick kuoli sankarina, hän todellakin kuoli, ja perhe on surun murtama. Myös Sondheimerin isoäiti Marianne Sondheimer on kommentoinut lentoturmaa *Daily Mailille*. Hän kertoo lapsenlapsensa haaveena olleen aina tulla lentäjäksi. Isoäiti sanoo Patrickin kuolleen idiootin tähden, joka tahallaan aiheutti niin monen lennolla olleen ihmisen kuoleman. Sankarikapteenin pyrkimys estää tuho on todellinen sankarille ominainen uroteko, sillä sankari kohtasi – tässä tapauksessa ylitsepääsemätöntä – vastustusta päähenkilön Andreas Lubitzin puolelta. Vaikka tässä tarinassa sankari ei onnistunutkaan pelastamaan sekä itseään että suurta joukkoa viattomia ihmisiä, tarinan ehkä suurin sankari täytti sankaruuden kriteerit.

4.4.3 Vladimir Proppin nimeämät ihmesadun toimijat Germanwings-utisissa

Propp näkee kertomusten koostuvan määrätystä määrästä rakenneosia, joiden esitystapojen määrä on rajoitettu. Tästä johtuen ihmesadun rakenteessa on rajallinen määrä toimijoita, yhteensä seitsemän. Kuten luvussa 2.1.2 mainitsin, kullakin toimijalla on omat tehtävänsä,

mutta yksi toimija voi olla mukana useassa eri toimintatilanteessa. Toimija toimii aina roolinsa edellyttämällä tavalla, esimerkiksi roisto toimii sankaria vastaan jne. (Propp 1968, 80–81.) Proppin nimeämät ihmesadun toimijat ovat roisto (*villain*), hyväntekijä (*donor*), auttaja (*helper*), etsinnän kohde ja isähahmo (*sought-for-person and her father*), matkaan lähettäjä (*dispatcher*), sankari (*hero*) sekä antisankari (*false hero*). Roiston tehtävä on hankaloittaa ja estää sankaria suorittamasta annettua tehtävää. Hyväntekijän tarkoitus on valmistella odottamattoman avuntuojan läsnäolo sankarin hädän hetkellä. Auttaja tekee kaikkensa helpottaakseen sankarin vaikean tehtävän suorittamista. Etsinnän kohteena voi olla esimerkiksi prinsessa tai valtikka. Isähahmo saattaa antaa vaikean tehtävän, joka sankarin tulee suorittaa. Isähahmo myös rankaisee väärää sankaria. Matkaan lähettäjä lähettää sankarin matkaan. Sankari tekee urotyön ja saa osakseen kunnioitusta. Antisankari on henkilöahamo, jolla on sankarille ominaisia puutteita ja samanlaisia piirteitä kuin konnaalla, mutta joka kuitenkin toimii lukijalle samaistumisen kohteena. (Propp 1968, 79–80.)

<p>1. Roisto (<i>villain</i>)</p>	<p>Germanwingsin tarinan ehdoton päähenkilö ja samalla pääsyyllinen ja -roisto on perämies Andreas Lubitz. Pääroiston lisäksi myös Saksan liittotasavalta, Lufthansan ja Germanwingsin lentoyhtiöt ja jopa lentokoneen ohjaamon turvaovi sekä ohjaamon käytännöt esiintyvät tarinassa osasyllisinä.</p>
<p>2. Hyväntekijä (<i>donor</i>)</p>	<p>Ihmesadulle tyypillistä hyväntekijää ei Germanwingsin tarinasta löydy. Tarinan hyväntekijöinä voi kuitenkin nähdä samat henkilöt kuin tarinan auttajat – Proppin mukaan yksi toimija voi olla mukana useassa eri toimintatilanteessa – eli turmapaikalla työskentelevät pelastajat ja</p>

	etsijät sekä muut erinomaista työtä tekevät viranomaiset, kuten Ranskan poliisi
3. Auttaja (<i>helper</i>)	Ihmesadulle tyypillistä päähenkilön auttajaa ei Germanwingsin tarinasta löydy. Tarinan auttajina voi kuitenkin nähdä samat henkilöt kuin tarinan hyväntekijät – Proppin mukaan yksi toimija voi olla mukana useassa eri toimintatilanteessa – eli turmapaikalla työskentelevät pelastajat ja etsijät sekä muut erinomaista työtä tekevät viranomaiset, kuten Ranskan poliisi.
4. Etsinnän kohde ja isähahmo (<i>sought-for-person and her father</i>)	<i>Ilta-Sanomien</i> verkkosivujen Germanwingsin tarinassa ei esiinny prinsessaa ja tämän isää tai palkintoa, jota päähenkilö tavoittelisi. Päähenkilö Andreas Lubitzin entinen naisystävä kylläkin esiintyy uutisissa. Naisystävä kertoo hänellä ja Lubitzilla olleen suhde turmaa edeltävänä vuonna eli vuonna 2014. Lubitz on kertonut naiselle tekevänsä jotain, joka horisuttaa systeemiä, ja josta hänet tultaisiin muistamaan.
5. Matkaan lähettäjä (<i>dispatcher</i>)	Germanwingsin tarinassa matkaan lähettäjä on ihmishahmon sijaan kokonainen organisaatio. Lentoyhtiö Lufthansan tytäryhtiö Germanwings on tarinan matkaan lähettäjä. Turmalento 4U9525 oli Germanwingsin lento Barcelonasta Düsseldorfiin. Germanwings myös operoi uhrien omaisia Barcelonasta ja Düsseldorfista Ranskan Marseilleen.

<p>6. Sankari (<i>hero</i>)</p>	<p><i>Ilta-Sanomat</i> uutisoi lennon 4U9525 sankarikapteenista, joka yritti murtautua ohjaamoon. Germanwingsin tarinassa pääsankari menettää ihmesadulle epätyypillisesti henkensä. <i>IS</i> ei tämän lisäksi suoranaisesti käytä sankari-sanaa muissa uutisissaan, mutta sankaruus-diskurssi on vahvasti läsnä vaikeissa olosuhteissa työskentelevien pelastajien ja etsijöiden työstä kerrottaessa. Erityisesti sankaruus-diskurssi on läsnä kerrottaessa pelastuspartion ainoasta naisesta, joka löysi pitkään kadoksissa olleen teknistä dataa tallentavan mustan laatikon.</p>
<p>7. Antisankari (<i>false hero</i>)</p>	<p>Germanwingsin tarinan antisankarina voi pitää ihmishahmon sijasta Germanwingsin emoyhtiötä Lufthansaa, jonka tarjoamat korvaukset uhrien omaisille eivät heitä miellytä.</p>

Toimijoiden kategorisoinnin jälkeen voi todeta, että kaikki *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-uutisissa esiintyvät toimijat eivät tule nimetyiksi. Esimerkiksi Espanjan, Ranskan ja Saksan valtioiden päämiehet eivät esiinny missään seitsemästä toimijaryhmästä. Germanwingsin tarinassa usein merkittävässä rooleissa esiintyville valtionjohdoille jäävät vain pienet sivuroolit. Myöskään roiston – päähenkilön/pääsyöllisen – vanhemmat eivät ole sijoitettavissa mihinkään ihmesadun toimijaluokista. Lubitzin vanhemmat esiintyvät uutisoinnissa kerronnan kohteina. Vanhempien Saksassa sijaitseva kotitalo on niin ikään kerronnan kohteena ja tarinan juonen kannalta hyvin merkittävässä osassa, sillä taloon tehdyissä kotietsinnöissä löytyy turmaa selittäviä osatekijöitä. Lennon 4U9525 tarina koskettaa kaikessa karmeudessaan koko massalentoliikennettä, johon *IS*:n verkkosivujen

tarinassa viitataan muun muassa puhuttaessa lentoturvallisuuteen liittyvistä asioista. Massalento liikenne kerronnan kohteena ei kuitenkaan ole sijoitettavissa mihinkään ihmestadun toimijakategorioista. Tarinan kommentoijien rooleissa esiintyvät lentoturman uhrien omaiset ja tuttavat sekä turmaa kommentoivat asiantuntijat jäävät niin ikään toimijaluokittelun ulkopuolelle. Germanwingsin tarinasta löytyy siis useita henkilöitä ja instituutioita, jotka eivät ole sijoitettavissa Proppin nimeämiin ihmestadun toimijaluokkiin.

5 LOPUKSI TARINAN VIIMEINEN PISTE

Pro gradu -tutkielmani viimeisessä luvussa tarina saa pisteen peräänsä. Tarina koskien *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings- uutisoinnin analyysiä. Tässä luvussa solmin tutkielman langanpäät yhteen. Viimeinen luku sisältää siis pohdintaa sekä yhteenvedon ja johtopäätökset.

5.1 Pohdinta

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin sitä, kuinka *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwingsin lentoturmaa koskeva uutisointi muodostaa tarinan. Kuten aiemmin luvussa 3.2.3 totesin, niin useimpien *IS*:n Germanwingsin lentoturmaa käsittelevien uutisten alussa on joko *Germanwings*, *Lentoturma* tai *Alppien lentoturma* -logo. Näiden logojen avulla uutinen linkittyy Germanwingsin tarinaan, jota Germanwingsin-sivusto kokonaisuudessaan kertoo.

Luvussa 2.1 kerroin, että narratologinen näkökulma journalismin tutkimuksessa on herättänyt paljon keskustelua siitä, voidaanko ei-fiktiiviset journalistiset tekstit ylipäänsä nähdä kertomuksiksi. Veikko Pietilän (1995, 43) mukaan uutisen kertomukseksi ymmärtävät tiedotusoppineet pitävät lähtökohtana sitä, että mitä tahansa lähetettyä ja vastaanotettua viestiä voi pitää kertomuksena. *IS*:n verkkosivujen Germanwingsin-sivuston uutiset muodostavat selkeän tarinan, vaikka eivät olekaan fiktiivisiä tekstejä.

Aristoteleen (1997) keskeinen määritelmä elämästä ja todellisuudesta kertovasta tarinasta toteutuu Germanwingsin lentoturman tarinassa. Kyseessä on niin kutsuttu tositarina. Vastaanottajat voivat samaistua Germanwingsin tarinan henkilöihin sekä kuvitella itsensä sisälle tarinaan.

Myös sekä Rimmon-Kenanin (1991, 23–28) ajallisen peräkkäisyyden eli kausaalisuuden vaatimus että Kantokorven (2003, 105–106) vaatimus tapahtumien temporaalisesta suhteesta täyttyvät Germanwingsin tarinassa. Otsikoista ja narratiivisista propositioista koostuvat tarinan parafrasit järjestävät lentoturman tapahtumat aikajärjestykseen. Tapahtumat seuraavat toisiaan eli ovat ajallisesti suhteessa toisiinsa. Tämä näkemys vahvistaa Aristoteleen määritelmää tarinasta, jossa on oltava alku, keskikohta ja loppu. Jokainen uusi uutinen tuo lisätietoa tapahtuneesta, ja turmasta tiedotetaan loogisessa järjestyksessä. Ylipäänsä turman tutkinta etenee jatkuvasti. Ajallisen loogisuuden lisäksi Germanwingsin tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla on uskottava omassa maailmassaan. Tarina sisältää omat johdonmukaisuutensa ja säännöstönsä, ja pysyy siten uskottavana yleisölle: jokainen uusi uutinen yhtäältä tuo lisätietoa ja toisaalta toistaa jo aiemmin kerrottua tietoa. Ikosen (2001, 185) mukaan draama-analyysissä tarina ja juoni erotetaan toisistaan. Tarina eli *fabula* viittaa tapahtumien todelliseen järjestykseen. *Ilta-Sanomien* verkkosivujen Germanwings-tarina perustuu asioiden todelliseen järjestykseen: uutisia julkaistaan sivustolla sitä mukaan kun uusia käännteitä tapahtuu.

Myös Vladimir Proppin nimeämät ja John Fiskin (Jaskari 2000, 32) jaottelemat ihmesadun funktiot ovat osittain löydettävissä tabloidimedian kirjoittamista faktapohjaisista uutisista. Kaikkia 31:tä funktiota on mahdotonta löytää niiden varsinaisessa tarkoituksessa Germanwingsin tarinasta, mutta Fiskin jaottelemiin kuuteen kategoriaan löytyy jokaiseen jotakin. Näin ollen Proppia on relevanttia kritisoida materiaalin rajoittuneisuuden näkökulmasta: venäläisistä kansansaduista löytyviä funktioita on mahdotonta löytää kaikista tarinoista.

Myöskään kaikkia Proppin (1968, 79–80) määrittelemiä ihmesadun toimijoita ei Germanwingsin tarinasta löydy, mutta ne ovat osittain sovellettavissa lentoturman tarinaan. Tarinassa esiintyvät hahmot eivät myöskään ole perinteiselle ihmesadulle tyypillisiä toimijoita: esimerkiksi Germanwingsin lentoturman päähenkilö on roisto, auttajat ja

hyväntekijät eivät toimi päähenkilön rinnalla/ole tämän puolella ja päähenkilö sekä tarinan pääsankari kuolevat molemmat.

Tabloidisoituminen eli median kaupallistuminen ja viihteellistyminen näkyy selvästi *IS*:n verkkosivujen Germanwings-utisissa. Mikäli tabloidisoitumista tarkastelee lajityyppien välisten rajojen hämärtyminen ja esitystapojen muutosten kautta, niin Germanwings- uutisten voi kaikessa vakavuudessaan nähdä olevan kirjoitettu hyvin ihmisläheiseen muotoon. Tabloidisoitumiseen kuuluu aktiivinen sensaatioiden etsiminen ja tekeminen (Nieminen & Pantti 2004, 96). Houkuttelevat otsikot ja kuvat kuuluvat olennaisena osana myös Germanwingsin lentoturmaa käsitteleviin *IS*:n uutisiin. Esimerkiksi dramaattiset kuvat katastrofin turmapaikalta auttavat yleisöä kokemaan tapahtuman koko järkyttävyyttä.

Tutkimuksestani selvisi, että tunteet näyttelevät erittäin suurta ja merkittävää roolia *IS*:n Germanwingsin lentoturmaa koskevassa uutisoinnissa. Uutisten sisällöillä ja kertojan eli toimittajan käyttämällä diskursseilla on suuri merkitys siinä, minkälaisia tunteita uutiset yleisössä herättävät. Esimerkiksi käyttämällä Germanwings-utisessa numero 30 sanaa ”kuolemanlento” *IS*:n toimittaja alleviivaa tapahtuneen vakavuutta ja herättää vastaanottajissa vahvoja järkytyksen ja surun tunteita. Uutiset rakennetaan tiettyjä reaktioita silmällä pitäen (Pantti 2009, 203).

Germanwingsin lentoturman tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla sisältää paljon erilaisia hahmoja, tarinan henkilöahmoja sekä Germanwingsin tarinan kertojia. Malcolm Sillarsin ja Bruce Gronbeckin (2001, 224–225) mukaan tarinoiden henkilöt edustavat sitä, millainen käytös on sopivaa ja millainen ei. Esimerkiksi Germanwingsin tarinan sankari, lentokapteeni Patrick Sondheimer, edustaa hyvyyttä ja roisto, perämies Andreas Lubitz, pahuutta. Narratologiassa kertojana toimii tekstin järjestävä funktio, joten Germanwingsin tarinan kertojia ovat uutisia kirjoittavat toimittajat. Draama-analyysissä juoni eli *sjuzet* viittaa siihen järjestykseen, jossa tarinan tapahtumat esitetään eli kirjoittajan – tässä tapauksessa toimittajan – valitsemaan järjestykseen (Ikonen 2001, 185). Kertoja eli tekstin sisäistekijä on

syytä hahmottaa konstruktioksi, jonka lukija pystyy päättelemään tekstin aineksista (Rimmon-Kenan 1991, 111).

Luvussa 1.2 mainitsin, että narratologiaa on käytetty hyväksi tutkittaessa kertojan asemaa, valtaa sekä suhdetta lukijoihin (Ridell 1994, 105). *Ilta-Sanomilla* on valta siinä, mitä suuri ja tiedonjanoinen yleisö tulee Germanwingsin lentoturmasta ylipäänsä tietämään. *Ilta-Sanomat* käyttää uutisoinnissaan hyvin tunnepitoista ja järkytystä herättävää näkökulmaa. Tällä on paljon merkitystä siinä, millaisia ajatuksia tapaus vastaanottajissa herättää.

Kertojan ohella tekstistä voi löytää alisteisia kerronnan tasoja, kuten esimerkiksi uutisten kommentoijia (Rimmon-Kenan, 125). Germanwingsin tarinan kommentoijina toimivat muun muassa *IS:n* haastattelemat ilmailualan asiantuntijat. Epäsuorasti kommentoijina toimivat *Ilta-Sanomien* siteeraamien medioiden haastattelemat henkilöt. Kuten olen luvussa 2.1.1 esittänyt, kommentointi voi koskea joko tarinaa tai kerrontaa. Tarinan tulkinta on yksi kommentaarin muoto. Tulkinnat välittävät tietoa paitsi kohteestaan myös tulkitsijasta. Näin ollen lentoturman asiantuntijakommentit kertovat luotettavan faktatiedon lisäksi myös asiantuntijoista itsestään. Arvostelma on kommentaarin toinen tyyppi. Arvostelman tarkoituksena on paljastaa tarinan kertojan moraalinen asennoituminen. Arvostelma viittaa *Ilta-Sanomien* toimittajien moraaliseen asennoitumiseen Germanwings-uutisia kirjoittaessaan ja rakentaessaan. Toimittajat tekevät työtänsä journalismin eettisiä sääntöjä noudattaen. Julkisen sanan neuvosto (JSN) tulkitsee alan eettistä ohjeistoa. Kommentaarin kolmas tyyppi on yleistyys, jonka tarkoituksena on laajentaa yksityistapauksen merkitys koskemaan tiettyä ryhmää, yhteiskuntaa tai ihmistä yleensä. Yleistys toteutuu myös Germanwingsin lentoturman uutisoinnissa: tapaus sai aikaan vakavaa keskustelua sekä konkreettisia toimia koskien muun muassa lentokoneiden ohjaamokäytäntöjä ja lentäjien mielenterveyden tutkimista. (Rimmon-Kenan 1991, 125–126.)

Germanwings-uutisista löytyy myös tarinoille tyypillinen sankari, itse asiassa useampi kappale. Sankarien lisäksi tarinasta löytyy yksi sankaritar. Lentoturman runsaslukuinen pelastushenkilökunta korostaa ryhmätyön tärkeyttä katastrofitilanteessa, mutta Raittilan

(1996, 174) mukaan media tarvitsee yksilösankareita. Lentoturmaa käsittelevät *IS*:n uutiset vahvistavat pelastajien ja etsijöiden sankarikuvaa sekä kielellisillä että visuaalisilla retorisisilla keinoilla, puhumalla muun muassa pelastajien rajattomasta sisusta ja rohkeudesta lähes mahdottomissa oloissa (Raittila 1996, 173). Tarinan päähenkilön ja myös pääsyyllisen, perämies Andreas Lubitzin, rinnalla tarinassa esiintyy muitakin syyllisiä – yksittäisiä henkilöitä sekä kokonaisia instituutioita. Sivuhenkilöinä, joilla tosiasiaassa on tapauksessa erittäin suuri rooli, esiintyvät muun muassa lentoturman uhrin ja näiden omaiset.

Ilta-Sanomien verkkosivuilta keräämääni Germanwings-aineistoa luonnehtii ennen kaikkea toistuvuus, sillä uutisissa toistuvat samat asiasällöt: tekstit, kuvat, videot ja twiitit. Uutisjuttujen tuoreus saavutetaan esimerkiksi muuttamalla uutisen painopistettä tai vaihtamalla otsikkoa. Myös uutisten sisältämien kuvien sijainnin sommittelulla tai kuvien uudelleen rajaamisella savutetaan tuoreutta. Sauli Ruuskasen (2010, 175) mukaan uutisoinnin toisto on tärkeä retorinen keino, sillä kun tiettyä näkökulmaa toistetaan yhä uudelleen, se alkaa muokata yksilön näkökulmaa tietynlaiseksi.

5.2 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että tiettyjen kriteereiden tulee täytyä, jotta yhdestä uutisaiheesta voi muodostua tarina. Ensinnäkin uutisaiheen tulee kertoa elämästä ja todellisuudesta, jotta vastaanottajat voivat samaistua tarinan – tässä tutkimuksessa lennon 4U9525 tarinan – henkilöihämoihin sekä kuvitella itsensä sisälle tarinaan. (Aristoteles 1997).

Toiseksi uutisoinnissa on oltava alku, keskikohta ja loppu (Aristoteles 1997). Uutisoinnin tapahtumien tulee esiintyä sekä kausaalisesti eli ajallisesti peräkkäisessä järjestyksessä että keskenään temporaalisessa eli ajallisessa suhteessa (Kantokorpi 2003, 105–106; Rimmon-

Kenan 1991, 23–28). Tarinan eli *fabulan* tulee viitata tapahtumien todelliseen järjestykseen (Ikonen 2001, 185). Ajallisen loogisuuden lisäksi uutisoinnin tulee olla uskottava omassa maailmassaan. Uutisoinnin tulee sisältää omat johdonmukaisuutensa ja säännöstönsä, jotta se pysyy uskottavana yleisölle.

Kolmanneksi uutisaiheesta tulee löytyä edes joitakin perinteiselle kansansadulle ominaisia funktioita sekä toimijoita, kuten sankari ja roisto (Jaskari 2000, 32; Propp 1968, 79–80). Neljänneksi uutisoinnista tulee löytyä erilaisia kerronnan tasoja: kertojan eli tekstin järjestävän funktion lisäksi uutisaiheen kommentoijia. Viidenneksi uutisaiheen tulee herättää tunteita.

Tutkimukseni vahvisti Niemisen ja Pantin (2004, 133–134) näkemyksen siitä, että myös ei-fiktiiviset journalistiset tekstit ovat tarinoita. Ne ovat tarinoita paitsi muotonsa myös sisältönsä vuoksi. Yksittäinen uutinen rakentaa osaltaan tarinaa ja saa viimekätisen merkityksensä vasta yhdessä muiden samaa tarinaa rakentavien uutisten kanssa. Yksittäinen *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla julkaistu Germanwings-uutinen yhtäältä kertoo jotakin uutta lentoturmasta ja toisaalta kytkeytyy osaksi lennon 4U9525 tarinaa. Konkreettisesti yksittäinen uutinen kytkeytyy tarinaan *Germanwings, Lentoturma* tai *Alppien lentoturma* - logo. Näiden logojen avulla uutinen linkittyy tarinaan, jota Germananwings-sivusto kokonaisuudessaan kertoo. Vastaanottaja eli tässä tapauksessa lukija tulkitsee tekstiä suhteessa aiempiin lentoturmaa käsitteleviin uutisiin.

Kuten luvussa 2.2.1 mainitsin, uutisen merkitys syntyy siis silloin, kun lukija osallistuu uutistekstin tulkitsemiseen. Tekstin tulkintaan vaikuttavat sekä konteksti että teksteille tyypillinen intertekstuaalisuus. Tulkinnan konteksti syntyy, kun lukija kohtaa tekstin. Tällöin tekstin historia yhdistyy lukijan historiaan. Lukijan tulkintatilanteeseen vaikuttava konteksti koostuu hänen elämänsä historiastaan: konteksti muodostuu lukijan iästä, sukupuolesta, sosiaalisesta taustasta, koulutuksesta, makutottumuksista ja elämäntilanteesta – näillä kaikilla on vaikutusta lukijan tulkitsemiskykyyn. (Nieminen & Pantti 2004, 117.) Tulkinnan kontekstiin viittaa esimerkiksi se, että lentopelosta kärsivä henkilö saattaa tulkita

lentoturmaa käsittelevät uutiset erilailla kuin lentämisestä nauttiva henkilö. Tulkinnan intertekstuaalisuuteen puolestaan viittaa esimerkiksi se, että paljon yksityiskohtaista tietoa Germanwingsin lentoturmasta – tai ylipäänsä lentoturmista lukenut henkilö saattaa tulkita lentoturmaa käsittelevät uutiset erilailla kuin vain lentoturmasta kertovat otsikot lukenut henkilö, jolla ei ole aiempia uutisia tietonaan, joihin suhteuttaa lukemansa.

Journalismille tyypillisiä asioita ovat tarinoiden vetovoimaisuus otsikoissa sekä jatkokertomusten rakentaminen tarinoista. Tarinallisuuden avulla voidaan lisätä uutistekstien ymmärrettävyyttä ja houkuttelevuutta, mikä lisää lukijoita sekä kasvattaa levikkiä ja markkinaosuutta. (Nieminen & Pantti 2004, 134.) Germanwingsin lentoturmaa käsittelevät sensaatiomaiset otsikot houkuttelevat lukijoita puoleensa. Uutisoinnin tarina on verrattavissa televisiosarjan koukutusaspektiin: edellinen uutinen jää usein tilanteeseen, joka suorastaan vaatii vastaanottajaa lukemaan seuraavankin aiheesta julkaistun uutisen.

Mediaesitykset eivät ole satunnaista kuvien, sanojen ja äänien virtaa, vaan ne syntyvät monien tietoisten valintojen tuloksena. Mediaesitykset ovat representaatioita, jotka sekä esittävät että rakentavat todellisuutta jostakin näkökulmasta. Uutista kirjoittaessaan toimittajat nostavat aiheesta esiin tiettyjä asioita jättäen toiset asiat mainitsematta. Toimittajat kehystävät aihetta valitsemalla uutisointiin tietyn näkökulman, sanat sekä kuvat. Tällöin toimittajat kytkevät uutisaiheen laajempiin yhteiskunnallisiin puhe- ja ilmaisutapoihin eli diskursseihin. (Seppänen & Väliaverron 2012, 90.)

Nykypäivän fragmentoituneessa eli pirstoutuneessa mediamaisemassa tiedotusvälineillä on tärkeä rooli kansallisen tai kansainvälisen kollektiivisen tunnekokemusten luojana. Esimerkiksi katastrofien ja tragedioiden järkytystä ja surua herättävät uutiset yhdessä sankari- ja auttamistarinoiden kanssa luovat yleisössä yhteisiä tunnekokemuksia. Media rakentaa niin sanottuja kuviteltuja yhteisöjä, joissa ihmiset tuntevat kuuluvansa yhteen, vaikka eivät koskaan olisi tavanneet toisiaan luonnossa (Nieminen & Pantti 2004, 19).

Keskusteluun tabloidisoitumisesta liittyy väite siitä, että uutiset ovat tarinallistuneet, kun monimutkaiset asiat yksinkertaistetaan tarinallisen jännitteen aikaansaamiseksi vastapareiksi muun muassa hyvän ja pahan välille (Nieminen & Pantti, 2004, 133). Tarinoiden avulla ihmiset sekä jäsentävät maailmaa että rakentavat identiteettiään. Germanwingsin lentoturman tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla vahvistaa ihmisten moraalikäsitteitä siitä, mikä on oikein tai väärin.

Pro gradu -tutkielman lopuksi voi todeta, että tutkimus selvitti, miten yhdestä uutisaiheesta, Germanwingsin lentoturmasta, muodostuu tarina *Ilta-Sanomien* verkkosivuilla. Faktapohjaisista uutisista on löydettävissä useita fiktiivisille teksteille ominaisia tarinallisuuden tunnuspiirteitä sekä Vladimir Proppin nimeämiä ihmesadun funktioita ja toimijoita.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

Aristoteles (1997) *Runousoppi*. Suom. Paavo Hohti. Helsinki: Gaudeamus.

Eronen, Risto (1991) *Journalismin lingvistiset strategiat yhteiskunnallistajana*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 74. Tampere: Tampereen yliopisto.

Fiske, John (1987) *Television culture*. London: Routledge.

Herkman, Juha (2005) *Kaupallisen television ja iltapäivälehtien avoliitto. Median markkinoituminen ja televisioituminen*. Tampere: Vastapaino.

Herman, David (2005) *Histories of narrative theory. A genealogy of early developments*. Teoksessa Phelan, James (toim.) & Rabinowitz, Peter J. *A companion to narrative theory*. Malden (Mass). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Hietala, Veijo (1995) *Kertomus – kuin elämä itse?* Teoksessa *Proosan taiteesta. Leevi Valkaman juhla*. Sarja A, nro 32. Taiteiden tutkimuksen laitos. Turku: Turun yliopisto.

Hietala, Veijo (2007) *Media ja suuret tunteet. Johdatusta 2000-luvun uusromantiikkaan*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Huhtala, Hannele (toim.) & Hakala, Salli (2007) *Kriisi ja viestintä. Yhteiskunnallisten kriisien johtaminen julkisuudessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Hyttinen, Laura, Hyvärinen, Johanna, Korpivaara, Pirita, Norrbacka, Sami, Tyynelä, Erja (2002) *Narratologia tekstintutkimuksessa -tutkielma*. Suomen kielen laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Ikonen, Teemu (2001) *Tarina ja juoni*. Teoksessa Alanko, Outi & Käkelä-Puumala, Tiina (toim.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Juntunen, Laura (2009) *Kiireen ja kilpailun haasteet journalistiselle etiikalle*. Teoksessa Välvirronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Kantokorpi, Mervi, Lyytikäinen, Pirjo & Viikari, Auli (2003) *Runousopin perusteet*. Palmeniasarja. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lassila-Merisalo, Maria (2009) *Faktan ja fiktion rajamailla. Kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Mäkipää, Leena (2004) *Henkirikos Ilta-Sanomissa. Journalistisen kulttuurin murros ja rikosjournalismi*. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 37. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi (2004) *Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Loki-Kirjat.

Nordlund, Roland (1994) *A Triangle Drama. Authorities, Citizens and Media In Crisis*. Psykologiskt försvar. Meddelande nr 136:b. Stockholm.

Pantti, Mervi (2009) *Tunteellisempaa journalismia*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki:Gaudeamus.

Pietilä, Veikko (1998) *Narratologia ja uutisjournalismi. Eräitä metodologisia huomioita*. Tiedotustutkimus 11 (1988): 4.

Pietilä, Veikko (1991) *Onko narratologia vihreämpää aidan journalistiselta puolelta?*. Teoksessa Ihonen, Markku (toim.) *Miten valehdellaan*. Kirjallisuudentutkijain Seuran vuosikirja 45. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pietilä, Veikko (1995) *Kertomuksia uutisista, uutisia kertomuksista*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 86. Tampere: Tampereen yliopisto.

Propp, Vladimir (1968/1975) *Morphology of the Folktale*. Fift paperback printing. Austin: University of Texas Press.

Raittila, Pentti (1996) *Uutinen Estonia. Kriisiviestintä ja journalismin etiikka koetuksella*. Tampere: Tampere University Press.

Ridell, Seija (1994) *Kaikki tiet vievät genreen. Tutkimusretkiä tiedotusopin ja kirjallisuustieteen rajamaastossa*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 82. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rimmon-Kenan, Shlomith (1991/1983) *Kertomuksen poetiikka*. Alkuteos: *Narrative Fiction. Contemporary Poetics*. Suom. Auli Viikari. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Ruuskanen, Sauli (2010) *Kuolema iltapäivällä. Postmoderni subjekti ja reaalinen iltapäiväjournalismissa*. Tampere: Tampere University Press.

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa (2013) *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Sillars, Malcolm O & Gronbeck, Bruce E (2001) *Communication Criticism. Rhetoric, Social Codes, Cultural Studies*. Illinois: Waveland Press Inc.

Tammi, Pekka (1992) *Kertova teksti. Esseitä narratologiasta*. Jyväskylä: Gaudeamus.

Vehkoo, Johanna (2011) *Painokoneet seis. Kertomuksia uuden journalismin ajasta*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Väliverronen, Esa (2009) *Journalismin muutoksia jäljittämässä*. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Sähköiset lähteet:

Hakala, Salli (2009) *Koulusurmat verkostoyhteiskunnassa. Analyysi Jokelan ja Kauhajoen kriisien viestinnästä*. Viestinnän (nyk. sosiaalitieteiden) laitos. Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla:
http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/koulusurmat_verkostoyhteiskunnassa.pdf. Luettu: 4.11.2015.

Karvonen, Erkki (1988) *Uro(s)tekojen anatomiaa: sankaruuden tuottamisesta seikkailukertomuksissa*. Tiedotustutkimus 11(1988):2. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla: <https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/yht/Karvonen.pdf>. Luettu 6.11.2015.

Koukkunen, Tuomas (2013) *Meidän ja heidän Suomi. Diskurssianalyttinen tutkimus samaistumisen ja eronteon kohteista WTC-iskujen 10-vuotispäivän uutisoinnissa*. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/94642/GRADU-1385469259.pdf?sequence=1>. Luettu 5.11.2015.

Kunelius, Risto (2000) *Journalismi nelijalkaisena otuksena. Tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita*. Tiedotustutkimus 23(2000):3, s. 4–27. Saatavilla: <https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/yht/Kunelius.pdf>. Luettu 9.9.2015.

Mörä, Tuomo (2005) *Tsunami suomalaisessa mediassa*. Viestinnän (nyk. sosiaalitieteiden) laitos. Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavilla: http://www.helsinki.fi/crc/julkaisut/CRC_tsunami_raportti.pdf. Luettu 4.11.2015.

Raittila, Pentti, Johansson, Katja, Juntunen, Laura, Kangasluoma, Laura, Koljonen, Kari, Kumpu, Ville, Pernu, Ilkka & Väliverronen, Jari (2008) *Jokelan koulusurmat mediassa*. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 105/2008. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla: <http://www.hssaatio.fi/images/stories/tiedostot/Jokelanettiversio.pdf>. Luettu 2.11.2015.

Sanoma. Ei päiväystä. *Sanomalehdet*. Saatavilla: <https://www.sanoma.com/fi/tama-sanoma/organisaatio/news/sanomalehdet>. Luettu 10.10.2015.

TNS Gallup (2015). *Suomen web-sivustojen viikkoluvut*. Saatavilla: <http://tnsmetrix.tns-gallup.fi/public/>. Luettu 7.10.2015.

Liitteet

Aineistona olevat uutiset kronologisessa järjestyksessä:

Aineisto: Iltä-Sanomien verkkosivujen Germanwingsin lentoturmaa koskeva uutisointi

<http://www.iltasanomat.fi/germanwings-4u9525/>

1. Matkustajakone pudonnut maahan Alpeilla – 150:n pelätään kuolleen. Julkaistu: 24.3.

12:48, Päivitetty: 24.3. 14:59. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427170114230.html)

[1427170114230.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427170114230.html) Tulostettu 11.8.2015.

2. Presidentti Francois Hollande: Alppien turmassa ei oleteta olevan eloonjääneitä. Julkaistu:

24.3. 14:00, Päivitetty: 24.3. 14:00. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173148175.html)

[1427173148175.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173148175.html) Tulostettu 11.8.2015.

3. Germanwingsin maahan pudonnut Airbus on samaa tyyppiä kuin AirAsian turmakone.

Julkaistu: 24.3. 14:01. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173186171.html)

[1427173186171.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173186171.html) Tulostettu 11.8.2015.

4. Tätä reittiä Germanwingsin Airbus lensi – katso animaatio. Julkaistu: 24.3. 14:31,

Päivitetty: 24.3. 14:34. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427174405273.html)

[1427174405273.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427174405273.html) Tulostettu 11.8.2015.

5. TV-kanava: Helikopterista nähty koneen hylky ja ruumiita. Julkaistu: 24.3. 14:12,

Päivitetty: 24.3. 14:34. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173598157.html)

[1427173598157.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427173598157.html) Tulostettu 11.8.2015.

6. Germanwingsin turmakone lensi matalalla – ”Silloin pitäisi pysyä matkalentokorkeudessa”.

Julkaistu: 24.3. 14:43. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427174989345.html> Tulostettu 11.8.2015.

7. Turmalentoyhtiön logo vaihtui suruväreihin. Julkaistu: 24.3. 14:52. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427175326158.html> Tulostettu 11.8.2015.

8. Matkustajakone pudonnut maahan Alpeilla – 150:n pelätään kuolleen. Julkaistu: 24.3.

12:48, Päivitetty: 24.3. 14:59. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427170114230.html> Tulostettu 11.8.2015.

9. Espanja: Turmakoneessa oli ilmeisesti 45 espanjalaismatkustajaa. Julkaistu: 24.3. 15:15,

Päivitetty: 24.3. 15:15. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427176333107.html> Tulostettu 11.8.2015.

10. Yle: Finnairin vastaavassa koneessa vakava vaaratilanne 2011. Julkaistu: 24.3. 15:18.

Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1427176395176.html> Tulostettu 11.8.2015.

11. Turmayhtiö liikennöinyt myös Suomesta. Julkaistu: 24.3. 15:33. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427176879415.html> Tulostettu 11.8.2015.

12. Lentoyhtiö Germanwingsin tiedotustilaisuus suorana lähetyksenä kello 16. Julkaistu:

24.3. 14:23, Päivitetty: 24.3. 15:39. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427174046989.html> Tulostettu 11.8.2015.

13. Suomalaisasiantuntija lentoturmasta: Alppien yli lennetään jatkuvasti. Julkaistu: 24.3. 17:20. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427180322480.html> Tulostettu 11.8.2015.

14. Ulkoministeriö: Lähetystöt etsivät matkustajalistaa. Julkaistu: 24.3. 17:52. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1427181135481.html> Tulostettu 11.8.2015.

15. Kuva julki lentoturmapaikalta: "Kaikki on murskana". Julkaistu: 24.3. 18:10, Päivitetty: 24.3. 21:11. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427181397262.html> Tulostettu 11.8.2015.

16. Johtava tutkija Ismo Aaltonen: Kone on voinut pudota näistä syistä. Julkaistu: 24.3. 20:27, Päivitetty: 24.3. 23:01. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427184297597.html> Tulostettu 11.8.2015.

17. IS seuraa hetki hetkeltä: "Tällä hetkellä pidämme sitä onnettomuutena". Julkaistu: 24.3. 13:15, Päivitetty: 24.3. 23:02. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427170978493.html> Tulostettu 11.8.2015.

18. Kommentti: Ilmailun maine vaatii pilkuntarkkaa tutkintaa. Julkaistu: 25.3. 6:24. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427192117331.html> Tulostettu 11.8.2015.

19. Mitä onnettomuuskoneessa tapahtui viime hetkillä? 5 avointa kysymystä. Julkaistu: 25.3. 6:50. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427192394894.html> Tulostettu 11.8.2015.

20. Asiantuntija: Maanantain vialla tuskin osaa lentoturmassa. Julkaistu: 25.3. 7:37. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427193206989.html> Tulostettu 11.8.2015.
21. Lentoturmassa kuoli 16 lukiolaista samasta koulusta – Pormestari: ”Vaikein päivä historiassa”. Julkaistu: 25.3. 8:03. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427193757114.html> Tulostettu 11.8.2015.
22. Amerikkalainen sankarilentäjä Alppien lentoturmasta: Putoamiselle kaksi vaihtoehtoa. Julkaistu: 25.3. 9:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427195889317.html> Tulostettu 11.8.2015.
23. Saksalaisessa kaupungissa surraan lento-onnettomuudessa menehtyneitä koululaisia. Julkaistu: 25.3. 10:48, Päivitetty: 25.3. 11:08. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427198155222.html> Tulostettu 11.8.2015.
24. Joukko Germanwingsin lentäjiä ei halua tänään lentää. Julkaistu: 25.3. 11:41. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427200107740.html> Tulostettu 11.8.2015.
25. Suomalaisutkija: Täältä löytyy vastaus Alppien lentoturman avainkysymyksiin. Julkaistu: 25.3. 12:00. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427200566448.html> Tulostettu 11.8.2015.
26. Mitä onnettomuuskoneelle oikein tapahtui? Asiantuntijoilla 3 pääteoriaa. Julkaistu: 25.3. 10:09, Päivitetty: 25.3. 13:14. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427197240371.html> Tulostettu 12.8.2015.

27. Lufthansa antoi tietoa turmakoneen kunnosta. Julkaistu: 25.3. 13:48. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427203819494.html> Tulostettu 12.8.2015.
28. Tuhoutuneen koneen osat levisivät laajalle alueelle. Julkaistu: 25.3. 11:47, Päivitetty: 25.3. 14:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427200194114.html> Tulostettu 12.8.2015.
29. Onnettomuuskoneen lentäjät saattoivat menettää tajuntansa. Julkaistu: 25.3. 12:47, Päivitetty: 25.3. 14:45. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427201817814.html> Tulostettu 12.8.2015.
30. Germanwingsin lentoturman uhrit kuolivat silmänräpäyksessä – tällaisia he olivat. Julkaistu: 26.3. 16:24. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427352308337.html> Tulostettu 12.8.2015.
31. Merkittävä ero turvakäytännössä – Germanwingsin tragedia ei mahdollinen Finnairilla. Julkaistu: 26.3. 16:50. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1427353215696.html> Tulostettu 12.8.2015.
32. Perämies ohjasi matkustajakoneen tahallaan päin vuorta – ”Viimeisenä kuului vain huutoa”. Julkaistu: 26.3. 12:54, Päivitetty: 26.3. 18:40. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427343655407.html> Tulostettu 12.8.2015.
33. Syyttäjä: Poliisi tekee kotietsintää turmaperämiehen kotiin Saksassa. Julkaistu: 26.3. 18:49. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427356975770.html> Tulostettu 12.8.2015.

34. Tuttavat: Lentoturman perämies paloi loppuun – maahansyöksyn motiivi yhä avoin. Julkaistu: 26.3. 19:27. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427358649221.html> Tulostettu 12.8.2015.
35. Onko tässä viimeinen kuva turmakoneen ohjaamosta? Julkaistu: 26.3. 20:24. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427360627919.html> Tulostettu 12.8.2015.
36. Lehti: Turmakoneen perämiehen vanhemmat shokissa. Julkaistu: 26.3. 20:04, Päivitetty: 26.3. 21:11. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427360047727.html> Tulostettu 12.8.2015.
37. Lentäjä vastaa: Onko lentokoneen ohjaamon ovi jo liian turvallinen? Julkaistu: 26.3. 19:35, Päivitetty: 26.3. 21:13. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427358895099.html> Tulostettu 12.8.2015.
38. Turvallisuusmääräys koitui turmakoneen matkustajien kohtaloksi – ”Vanha lääke olikin myrky”. Julkaistu: 26.3. 21:41. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427363576641.html> Tulostettu 12.8.2015.
39. Spekulaatiot perämiehen mielenterveysongelmista käyvät kuumina – vanhempia kuulustellaan. Julkaistu: 26.3. 22:57. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427365561823.html> Tulostettu 12.8.2015.
40. IS Saksassa: Perämiehen kotikaupunki meni sekaisin – ”Ymmärrän jos haluaa kuolla, mutta...”. Julkaistu: 27.3. 3:56. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427418755983.html> Tulostettu 12.8.2015.

41. Germanwingsin lentotragedia herättää pelottavia kysymyksiä: Eikö kaikkea vielä paljastettu?. Julkaistu: 27.3. 5:00. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427419081114.html> Tulostettu 12.8.2015.
42. Turmakoneen automaattiohjaus uudelleenohjelmoitiin kesken lennon. Julkaistu: 27.3. 9:21. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427424185807.html> Tulostettu 12.8.2015.
43. Bild: Kapteeni yritti ohjaamoon kirveellä. Julkaistu: 27.3. 9:44. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427424644602.html> Tulostettu 12.8.2015.
44. Lufthansa ei aio muuttaa käytäntöjä: Ohjaamossa voi olla jatkossakin yksin. Julkaistu: 27.3. 2:10, Päivitetty: 27.3. 10:1. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427368673356.html> Tulostettu 12.8.2015.
45. Onnettomuustutkija: Toisen mustan laatikon löytäminen tärkeintä. Julkaistu: 27.3. 10:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427426181549.html> Tulostettu 12.8.2015.
46. Lentoturman uhrien omaisille avataan avustuskeskus Marseilleen. Julkaistu: 27.3. 13:50. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427433051317.html> Tulostettu 12.8.2015.
47. Merkittävä löytö perämiehen kotoa – suora yhteys lentoturmaan. Julkaistu: 27.3. 14:58. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427435805638.html> Tulostettu 12.8.2015.

48. Poliisilähde medialle: Turmakoneen perämiehen asunnosta tehtiin merkittävä löytö.

Julkaistu: 27.3. 1:29, Päivitetty: 27.3. 17:17. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427368045007.html> Tulostettu 12.8.2015.

49. Sairaala: Perämies hoidossa vain pari viikkoa ennen turmaa. Julkaistu: 27.3. 18:06.

Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427442728614.html> Tulostettu

12.8.2015.

50. Uhreja etsitään vuorenrinteeltä painajaismaisissa oloissa. Julkaistu: 28.3. 16:56.

Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427518102217.html> Tulostettu

12.8.2015.

51. Bild: Lentäjä poistui ohjaamosta koneen perälle jo menolennolla. Julkaistu: 28.3. 20:09.

Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427522799121.html> Tulostettu

13.8.2015.

52. Bild: Turmakoneen perämiehen jäänteet löytyivät. Julkaistu: 28.3. 20:19. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427522891435.html> Tulostettu 13.8.2015.

53. Lehdet: Tämän vuoksi Lubitz hakeutui lääkäriin ennen turmaa. Julkaistu: 28.3. 17:56,

Päivitetty: 28.3. 20:45. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427519671445.html)

[1427519671445.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427519671445.html) Tulostettu 13.8.2015.

54. Näin lentäjien mielenterveyttä tutkitaan Suomessa – ”Oletko uneton? Onko ollut stressiä?”. Julkaistu: 29.3. 8:45, Päivitetty: 30.3. 8:02. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1427527289527.html> Tulostettu 13.8.2015.

55. Näin lentäjien mielenterveyttä tutkitaan Suomessa – ”Oletko uneton? Onko ollut stressiä?”. Julkaistu: 29.3. 10:24. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1427533905067.html> Tulostettu 13.8.2015.

56. Lentoturma: Perämiehen näkö oli heikentynyt jopa 30 prosenttia?. Julkaistu: 29.3. 13:00. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427536628725.html> Tulostettu 13.8.2015.

57. Edes musta laatikko ei vastaa Alppien lentoturman tärkeimpään kysymykseen. Julkaistu: 29.3. 18:47. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427542515242.html> Tulostettu 13.8.2015.

58. Uusi video julki: Lentoturman uhrien jäänteiden etsinnästä tuli todella vaikeaa. Julkaistu: 29.3. 22:28, Päivitetty: 29.3. 23:51. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427547264810.html> Tulostettu 13.8.2015.

59. Näin Germanwingsin perämies maanitteli kapteenia poistumaan ohjaamosta. Julkaistu: 30.3. 14:00, Päivitetty: 30.3. 14:49. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427687678969.html> Tulostettu 13.8.2015.

60. Germanwingsin perämiehellä itsemurha-aikeita – Suomalaislääkäri: ”On mahdollista salata”. Julkaistu: 30.3. 18:38. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427726375292.html> Tulostettu 13.8.2015.

61. Germanwingsin perämiestä oli hoidettu itsemurha-aikeista. Julkaistu: 30.3. 16:55, Päivitetty: 30.3. 22:43. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427693188512.html> Tulostettu 13.8.2015.

62. Germanwingsin toinen musta laatikko jo viikon kateissa – tässä syyt ja seuraukset.

Julkaistu: 31.3. 11:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427785844423.html> Tulostettu 13.8.2015.

63. Lufthansa peruu 60-vuotisjuhlansa. Julkaistu: 31.3. 16:48. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427793776158.html> Tulostettu 13.8.2015.

64. AFP: Lubitz puhui masennuksestaan Lufthansalle jo 2009. Julkaistu: 31.3. 20:28.

Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427799018701.html> Tulostettu 13.8.2015.

65. Lehdet: Germanwingsin viimeiset hetket tallentuivat kännykkävideolle. Julkaistu: 31.3.

20:57. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427799447309.html> Tulostettu 13.8.2015.

66. Ruotsalaisasiantuntija: Andreas Lubitz on ehkä tuomittu liian aikaisin. Julkaistu: 31.3.

19:32, Päivitetty: 31.3. 21:01. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427798030932.html> Tulostettu 13.8.2015.

67. Syyttäjät: Lubitz etsi netistä tietoja itsemurhasta ja koneen ovien toiminnasta. Julkaistu:

2.4. 18:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1427953206385.html> Tulostettu 13.8.2015.

68. Brittilehti: Alice, 32, oli pelastuspartion ainoana naisena turmapaikalla – löysi

Germanwingsin mustan laatikon. Julkaistu: 4.4. 16:48. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428121272548.html> Tulostettu 13.8.2015.

69. Germanwingsin tuhoisa turma: 4 keskeistä kohtaa tiivistettynä. Julkaistu: 4.4. 21:30. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428128362649.html> Tulostettu 13.8.2015.

70. Saksa sai EU:lta moitteita lentoturvallisuudesta jo ennen Germanwingsin turmaa. Julkaistu: 5.4. 2:19, Päivitetty: 5.4. 3:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428131595197.html> Tulostettu 13.8.2015.

71. Andreas Lubitz etsi netistä tietoja itsemurhasta hyytävällä nimimerkillä. Julkaistu: 6.4. 10:19, Päivitetty: 6.4. 10:54. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428284008707.html> Tulostettu 13.8.2015.

72. Der Spiegel: Andreas Lubitz kävi ainakin viidellä lääkäriellä. Julkaistu: 6.4. 23:40. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428301054050.html> Tulostettu 13.8.2015.

73. Ensimmäinen kuva julki: Tässä on Germanwingsin sankarikapteeni, joka yritti murtautua ohjaamoon. Julkaistu: 7.4. 10:50. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428372202525.html> Tulostettu 13.8.2015.

74. Lehti: Lufthansan lääkärit halusivat Lubitzin hoitoon. Julkaistu: 12.4. 9:16. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428800692889.html> Tulostettu 13.8.2015.

75. Lehdet: Lentoyhtiö voi joutua vastuuseen kuolemantuottamuksista Germanwingsin tuhon vuoksi. Julkaistu: 13.4. 15:24. Saatavilla: <http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1428898548188.html> Tulostettu 13.8.2015.

76. Suora lähetys: Germanwingsin onnettomuuden muistotilaisuus Kölnin tuomiokirkossa kello 11:55. Julkaistu: 17.4. 8:45, Päivitetty: 17.4. 12:51. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1429233337362.html> Tulostettu 13.8.2015.

77. Germanwingsin turmaa edeltävällä lennolla ollut matkustaja läheltä piti -tilanteestaan: ”Yritän olla ajattelematta sitä”. Julkaistu: 6.5. 15:14. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1430823987180.html> Tulostettu 13.8.2015.

78. Syyttäjä Germanwingsin perämiehestä: Otti yhteyden kymmeneen lääkäriin ennen turmaa. Julkaistu: 5.6. 22:13. Saatavilla: [http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1433514634333.html)

[1433514634333.html](http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1433514634333.html) Tulostettu 13.8.2015.

79. Germanwings-turman omaiset yrittävät hakea korvauksia USA:n kautta – Lufthansan tarjous ei miellyttänyt. Julkaistu: 9.8. 16:51. Saatavilla:

<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1439085393985.html> Tulostettu 13.8.2015.